

Kā ES ar OPI braucu LATVIJU lūkoties

Esmu Austrālijas latviete, bet pašlaik dzīvoju Latvijā. Esmu diasporas izglītības aktīviste, tulkotāja, publiciste. Šobrīd strādāju redakcionālu darbu Rīgas Stradiņa universitātē un esmu zinātniskais asistents LU Filozofijas un socioloģijas institūtā.

Daina Grosa

UZDEVUMI DARBAM AR TEKSTU

Šis uzdevumu krājums ir paredzēts diasporas bērniem darbam ar Gundegas Sējas grāmatu „Kā ES ar OPI braucu LATVIJU lūkoties”. Piemērotākais vecums ir 10–12 gadus veci bērni, vēlams ar latviešu valodas zināšanām B2 līmenī. Katru nodaļu būtu ieteicams lasīt vai nu kopā ar vecākiem, vecvecākiem, vai skolotāju, vai arī individuāli, ja tas ir iespējams. Ideālais variants – nodaļu izlasa mājās un izpilda uzdevumus, tad diasporas skolā ar skolotāju tiek pārrunāta iepriekšējā nedēļā apgūtā viela. Jautājumi domāti lasāmvielas teksta izpratnei, savukārt *YouTube* saites – plašākam ieskatam konkrētajā tēmā. Grāmatai ir pievienota Latvijas karte, kas izmantojama, atbildot uz jautājumiem. Latvijas kartes otrā pusē ir arī galda spēle cirks (*snakes and ladders*), ko bērni var spēlēt gan mājās, gan klasē ar saviem klasesbiedriem. Katrai nodaļai ir pievienota arī vārdnīca, kurā norādīti vārdu skaidrojumi atbilstoši tekstā minētajai vārda nozīmei un tulkojumi.

Vārdnīcā vārdi doti tādā formā, kādā tie ir tekstā, savukārt iekavās lietvārdiem norādīts vienskaitļa nominatīvs, darbības vārdiem – nenoteiksme, īpašības vārdiem jeb adjektīviem – vienskaitļa nominatīvs. Vārdnīcā ar saīsinājumu *sar.* norādīti sarunvalodas vārdi, kas literārajā valodā būtu aizstājami ar citiem vārdiem.

Darbā izmantotie saīsinājumi:

adj. – adjektīvs jeb īpašības vārds;

nenot. – nenoteiksme (atbild uz jautājumu *ko darīt?*);

nom. – nominatīvs (atbild uz jautājumu *kas?*);

sar. – sarunvalodas vārds.

Priekšvārds

(4.–5. lpp.)

Noskaties ievadu par šo grāmatu <https://www.youtube.com/watch?v=zisUDN0ApAY>

VĀRDNĪCA

- debesskrāpji** (nom. debesskrāpis) – augstas daudzstāvu celtnes (*skyscrapers*)
- ķecerīga doma** – neparasta doma (*unusual idea*)
- sakravāsim mugursomas** (nenot. sakravāt mugursomu) – saliksim somās mantas (*pack our bags*)
- aut kedas** (nom. keda) – uzvilkt sporta apavus (*put on his sneakers*)
- kompis sar.** – dators (*computer*)
- atskaņas** (nom. atskaņa) – vārda beigas, kas skan līdzīgi (*rhyming*)
- aifons sar.** – latviskots *iPhone*
- vieda** (adj. vieds) – gudra (*smart*)
- viedtālrunis** – gudrs telefons (*smartphone*)
- tehnomāns** – tāds, kam patīk tehnoloģijas (*techno geek*)
- mānās** (nenot. mātīties) – nestāsta patiesību (*to tell tales*)
- aparatūra** – ierīce (*equipment*)
- antresols** – augšējais plaukts (*top shelf*)
- dipiņiem sar.** (nom. dipiņš) – diapozitīviem (*slides*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Kā sauc grāmatas varoni? Ar ko viņš sarunājas?
2. Kāpēc opis savu mazdēlu sauc par Sprīdīti?
3. Mini mīļvārdiņus, kādos tiek saukts stāsta varonis!
4. Ko opis vēlas darīt kopā ar mazdēlu?
5. Vai tu esi kādreiz apceļojis Latviju vai valsti, kurā tu dzīvo?
6. Uzraksti aptuveni desmit teikumus par saviem diviem interesantākajiem ceļojumiem! Ko tu tur redzēji?
7. Vai Tavai vecmammai/omei vai vectēvam/opim patīk tehnoloģijas tāpat kā Roberta opim?

8. Kurā no šiem attēliem ir redzamas:

- a) kedas;
- b) kompis;
- c) aifons;
- d) antresols;
- e) dipiņi.

9. Vai tu esi kādreiz ceļojis pa upi ar gumijas laivu (vai kādu citu laivu)? Pa kuru upi? Pastāsti skolotājam un klasesbiedriem par savu piedzīvojumu!

10. Apvelc pareizās atbildes!

Opis saka: „Vasarā sakravāsim mugursomas, paņemsim telti un brauksim apskatīt, kas notiek tepat, Latvijā,” – jo:

- a) viņam patīk ceļot;
- b) viņš vēlas parādīt mazdēlam Latviju, lai mazdēls vairs negribētu braukt prom;
- c) viņš grib atcerēties savu jaunību;
- d) mazdēlam nepatīk Latvija.

11. Omenīte saka, ka opis vienmēr ir bijis tehnomāns. Viņš lecot līdzī visam jaunajam. Ko tas nozīmē:

- a) opim patīk jaunas automašīnas;
- b) opim patīk jaunas dejas;
- c) opim patīk viss, kas ir saistīts ar jaunām tehnoloģijām;
- d) opim nepatīk rakstīt vēstules ar pildspalvu.

1. NODAĻA

Cik krāsu karogā?

(6.–13. lpp.)

VĀRDNĪCA

mīļuprāt – labprāt (*gladly*)

sapucējusies (nenot. sapucēties) – uzposta, izpušķota (*dressed up*)

trolejbus – autobusam līdzīgs transportlīdzeklis, kas pārvietojas ar elektrības palīdzību, pieslēgts pie vadiem (*trolley bus*)

piestiprināti (nenot. piestiprināt) – pielikti klāt (*attached to*)

neplīvo (nenot. neplīvot) – nekustas (*not flying in the wind*)

uzkundzēties – valdīt pār citu (*to be the boss of someone, rule*)

šefo sar. (nenot. šefot) – valda pār citiem (*to be in charge*)

ar kulakiem sar. (nom. kulaks) – ar dūrēm (*with one's fists*)

ar dūrēm (nom. dūre) – ar cieši kopā savilkām plaukstām (*with one's fists*)

okupēta valsts – valsts, kur valda citi (*occupied nation*)

tāšu (nom. tāss) – bērza mizu (*birch bark*)

izšķīrās (nenot. izšķirties) – tika izlemts (*decided*)

lemtiesīgo (nom. lemtiesīgais) – to, kuri drīkst balsot (*those with the right to vote*)

sapulcējušies (nenot. sapulcēties) – sanākuši kopā (*gathered*)

audikam sar. (nom. audiks) – „Audi” markas automašīnai

nosprīž (nenot. nospriest) – izlemj (*decides*)

karmīnsarkans – tumši sarkans (*carmine - a deep red*)

ienaidniekam (nom. ienaidnieks) – pretinieks (*enemy*)

ievainots (nenot. ievainot) – radīti bojājumi, ka nespēj pārvietoties (*injured*)

virsaitis – karavadonis (*chief*)

auduma (nom. audums) – drēbe (*cloth*)

senatnē (nom. senatne) – pirms vairākiem gadu simtiem (*in the olden days*)

madaru saknes (nom. madaru sakne) – sīku baltu vai dzeltenu puķīšu saknes (*roots of yellow or white flower: bedstraw*)

cielavā (nom. cielava) – melnbalts putns; baltā cielava ir Latvijas nacionālais putns (*wagtail*)

svītra – līnija; josla (*stripe*)

margrietīnas (nom. margrietīna) – baltas puķes ar dzeltenu viduci (*daisies*)

gadmijā (nom. gadmija) – mirklis, kad mainās gadi (*just before the New Year*)

ausma – laiks, kad no rīta aust saule (*sunrise*)

nokrēslā (nom. nokrēsla) – laiks, kad vakarā kļūst tumšs (*dusk*)

mēms – bez skaņas, bez valodas (*mute*)

izsprukt – izbēgt (*get away*)

noslēpumainu sainīšu (nom. noslēpumains sainītis) – neparastu dāvanu (*mysterious package*)

aizsapņojies (nenot. aizsapņoties) – sapņains, domīgs (*dreamy*)

bembīšus sar. (nom. bembītis) – „BMW” markas automašīnas (*Bimmer*)

apskaustu (nenot. apskaust) – būtu greizsirdīgi, skaudīgi (*would be jealous*)

sirdsapziņu (nom. sirdsapziņa) – iekšējo morāli (*conscience*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Kāpēc neviens 4. maijā neiet uz darbu?
2. Kur Rīgā svētku dienās var redzēt karogus?
3. Cik krāsu ir Latvijas karogā? Kāpēc Robertam ir grūti izdomāt?
4. Atstāsti teiku par to, kā radās Latvijas karogs!
5. Kas ir *bembītis*, un kas – *audijs*?

6. Kā tu skaidrotu dzejoļa tekstu – „mēs būsīm tā .. kā baltā svītra karogā”?
7. Kāpēc ir labi, ka Latvijā ir četri gadalaiki:
 - a) jo rudenī _____
 - b) jo vasarā _____
 - c) jo pavasarī _____
 - d) jo ziemā _____
8. Kurš gadalaiks tev patik vislabāk? Kāpēc?
9. Apvelc pareizo atbildi!
Roberts ir gluži vai mēms, kad opis noskaita dzejoli „Baltais solījums”, jo:
 - a) viņš vēl pārdomā dzejoļa nozīmi;
 - b) viņš nesaprot dzejoli;
 - c) viņš ir aizmirsis, ko gribēja teikt;
 - d) viņš netic, ka opis no galvas var noskaitīt tik garu dzejoli.
10. Kāds ir Latvijas karogs (pareizas ir vairākas atbildes):
 - a) karmīnsarkans ar baltu svītru ārējās malās;
 - b) sarkanās un baltās krāsas proporcijas ir 2:1:2;
 - c) karoga garuma un platuma proporcijas ir 3:2;
 - d) karoga lietošanas principus nosaka Latvijas valsts karoga likums.

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Kas notika jūnijā pirmajā svētdienā Brīvdabas muzejā?
2. Ko darīja puikas un meitenes agrākos laikos, kamēr viņi ganīja govīs (viņiem nebija mobilo telefonu vai planšētdatoru ar spēlītēm)?
3. Kādas neparastas lietas var redzēt Brīvdabas muzeja gadatirgū?
4. Vai esi bijis kādā gadatirgū Latvijā? Kas tev tur visvairāk patika? Ja neesi bijis, ko tu gadatirgū gribētu visvairāk redzēt?
5. Kas ir puzuris? Kā tas izskatās? Kāda tam nozīme?
6. Ko *džeks* gadatirgū var nopirkt meitenei, kas viņam patīk?
7. Kas ir *ķerenes*? Kā tās spēlē?
8. Izvēlies un uzzīmē vienu krāsainu attēlu, ko var pielikt klasē pie sienas:
 - a) trolejbusu, kas izdekorēts ar Latvijas karodziņiem;
 - b) opi ar mobilo telefonu;
 - c) svilpaunieku;
 - d) tirgotāju, kas pārdod preces gadatirgū;
 - e) puzuri;
 - f) izlasi dzejoli 11. lpp. un uzzīmē, kas tev nāk prātā saistībā ar dzejoli.
9. Kāpēc mazā meitenīte skaitīja „Ačum, bačum, čummā, čūdi..”:
 - a) viņa runāja slepenā spiegu valodā, ko citi nesaprot;
 - b) viņa skaitīja buramvārdus;
 - c) viņa vingrinājās afrikāņu zulu valodā;
 - d) viņa skaitīja skaitāmpantu, lai izlemtu, kurš vadīs spēli.
10. Kuru no šīm nodarbībām mūsu senči pirms vairākiem gadu simtiem neprata:
 - a) noaust kreklus, palagus un dvieļus;
 - b) izgatavot no māla svilpauniekus;
 - c) nocirpt aitas;
 - d) lejupielādēt no mākoņa lietotnes;
 - e) izvirpot apaļus medus podiņus.

Pirmais ceļojums uz Kurzemi

3. NODAĻA

Jūras viļņi rūtiņās

(24.–33. lpp.)

VĀRDNĪCA

džipiņš *sar.* – apvidus automašīna (*jeep*)

dungā (nenot. dungāt) – dzied pie sevis (*hum*)

ragulopi (nom. ragulops) – mājdzīvnieki ar ragiem (*horned cattle*)

papētīt – tuvāk uzzināt (*to find out more about*)

stāvlaukums – vieta, kur novietot automašīnas (*car park*)

samulst (nenot. samulst) – apjūk, nesaprot (*to get confused*)

liedags – jūrmala (*beach*)

ledājs – milzīgs ledus gabals (*glacier*)

seklākajām (adj. sekls) – nav dziļa; nedziļa (*shallowest*)

izrobota (nenot. izrobot) – krastam daudz ragu, kas nosaukti īpašos vārdos (*indented*)

iznirst un ienirst (nenot. iznirt, ienirt) – izslīd un ieslīd (*to slide out, to dive into*)

daiviņa – gabaliņš (*slice*)

sēre – sēklis, kas sākas pie krasta (*sandbank*)

viļņi iet rūtiņās – viļņi iet krustām viens otram pāri (*cross sea*)

ārda (nenot. ārdīt) – izbojā (*to rip*)

veras (nenot. vērties) – skatās (*to look*)

jaušamas kuģa aprises – tālumā var redzēt aptuvenu kuģa formu (*to be able to make out the shape of a ship*)

prasmīgajiem (adj. prasmīgs) – tādiem, kas ļoti labi prot paveikt savu darbu (*skilled*)

priedes sveķi – sacietējusi priedes sula (*pine resin*)

Kurzemes hercogiste – neatkarīga vasaļvalsts, kas pirms vairākiem gadu simtiem pastāvēja pašreizējā Kurzemes, Zemgales un Sēlijas teritorijā (*Duchy of Courland*)

vietējo cilšu virsaiši (nom. vietējās cilts virsaitis) – vadītāji ļaužu grupām, kas dzīvoja tajā reģionā (*the chiefs of local tribes*)

laupītāji (nom. laupītājs) – tādi, kas apzog citus (*robber*)

sēklis – sekla vieta ūdenī (*sandbank*)

viltīgie (adj. viltīgs) – gudri un blēdīgi (*cunning, sneaky*)

zvalstīdamies (nenot. zvalstīties) – šurpu un turpu kustēdamies (*swinging one way, then the other*)

bākas uzraugs – tas, kurš pieskata bāku (*lighthouse keeper*)

nāra – mītiska būtne sievietes izskatā ar zivs asti (*mermaid*)

noraisa (nenot. noraisīt) – novelk (*to untie*)

vīna raudzēšana – veids, kā gatavo vīnu no vīnogu sulas, ūdens un cukura (*fermentation*)

vīnogulāji (nom. vīnogulājs) – vīnogu stādi (*grape vines*)

paskarbajā (adj. paskarbs) – samērā aukstajā, nemīlīgajā (*rather harsh*)

tiražētā (nenot. tiražēt) – visvairāk izdotā (*most widely published*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Opis un Roberts uzvilka kājās kedas un devās uz garāžu. Kā vēl varētu saukt kedas? Cik kedu pāru Tev ir mājās?
2. Reiz mamma un tētis Robertam uzdāvināja Līvu akvaparka apmeklējumu. Kādos izpriecu parkos tu esi bijis? Kādas tur bija atrakcijas?
3. *Līvōd rānda* lībiešu valodā nozīmē „Lībiešu krasts”. Kur dzīvoja lībieši? Vai Latvijā vēl ir sastopami lībieši?
4. Teikā par Kolkasragu Velna māte nesa smiltis uz Sāmsalu, tās izbira, un tā izcēlās Kolkasrags. Kā, tavuprāt, radās teikas? Vai tev tās liekas ticamas?
5. Latvijā saule riet jūrā. Ko opis domā par Latvijas saulrietiem? Kāpēc?
6. Kolkasragā var vērot putnus, kas lido uz dienvidiem. Kāpēc putni lido uz dienvidiem? Kā viņi zina, kurā virzienā jālido?
7. Pretim nepareizajam apgalvojumam uzraksti pareizu apgalvojumu!

Nepareizs apgalvojums	Pareizs apgalvojums
Roberts un opis dodas braucienā skolas mācību laikā.	
Līvu akvaparku atklāja 1995. gadā – tas bija sešos stāvos ar trim atrakcijām.	
Ragaciems un Mērsrags ir lielas pilsētas Lietuvā.	
Lībiešu karogs ir zaļā, lillā un rozā krāsā.	
Baltijas jūra ir viena no vecākajām jūrām pasaulē.	
Viļņi iet rūtiņās, jo tur ūdens nekustas.	
Hercoga Jēkaba karogs bija sarkanā krāsā ar melnu vaboli vidū.	
Kuģi hercoga Jēkaba laikā devušies pat uz Ķīnu.	
Jūra izskalo dzintaru pie Siguldas.	
Dzintars pirms 40 miljoniem gadu bija ozola sveķi.	

8. Kā sauc kolceniņus (tos, kas dzīvo Kolkā) vēl šodien? Kāpēc?

4. NODAĻA

Pīle pilskalnā

(34.–39. lpp.)

VĀRDNĪCA

pilskalns – vieta (parasti paaugstinājumā), kur kādreiz atradusies pils (*castle mound*)

kuršu nocietinājums – vieta, kuru uzbūvēja senie kurši (senlatviešu cilts), lai aizsargātos no uzbrucējiem (*Curonian fortification*)

iebrucēji (nom. iebrucējs) – tie, kas no citām ciltīm mēģina iebrukt teritorijā (*invaders*)

rekonstruētas (nenot. rekonstruēt) – atdarinātas (*reconstructed*)

apmetnes (nom. apmetne) – apdzīvotas vietas (*settlements*)

vaļņi (nom. valnis) – augsti mūri (*ramparts, walls*)

laiski – lēnām (*lazy*)

uzplaukums – attīstība (*growth*)

ziloņkauls – ziloņa ilkņi vai zobi (*ivory*)

neviebās (nenot. neviebties) – nešķobija seju (*didn't grimace or pull faces*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Ieraksti *Google* meklētājā **Valātas pilskalns** vai **Kazdangas pilskalns**! Ko tu atradi? Vai tur vēl ir saglabājušās ēkas? Kāpēc?
2. Senlatvieši cīnījušies ar citu tautu iebrucējiem. Kāpēc, tavuprāt, citas tautas iebrukušas Latvijas teritorijā?
3. Ieraksti *YouTube* **Aizputes TV: Cilvēki, darbi, tradīcijas Lejaskurzemē. Vikingu festivāls Grobiņā (21.06.2014.)** un noskaties videoierakstu!
Materiālā vari aplūkot festivālu, kur ļaudis attēlo laika posmu, kad Latvijas teritorijā dzīvoja kuršu vikings. Ko tu jaunu uzzināji par šo laiku?
4. Roberts jautā opim par Āraišu ezerpils muzeja mājiņām: „Mājiņas tik zemas... Vai tad tolaik cilvēki bija mazi kā rūķīši?” Kā tev šķiet – vai cilvēki bija īsāki tajos laikos? Kāpēc?
5. Roberts jautā opim, kā tie mūsu senči izdzīvoja, ja nebija veikalu, – kur viņi dabūja ēdienu, drēbes, sadzīves priekšmetus? Ko opis atbild Robertam?
6. Vai esi bijis kādā no senlatviešu pilīm, piemēram, Āraišu ezerpilī vai Uldevena pilī Lielvārdē? Apskaties, kā izskatās Uldevena pils, ierakstot *Google* meklētājā **Uldevena pils**! Vai tev patiktu tādā pilī dzīvot? Kāpēc?
7. Vai Latvijā ir saglabājušās daudzas koka pilis? Kāpēc?

8. Apvelc nepareizo atbildi:

- a) hercoga Jēkaba valdīšanas laikā Kurzeme piedzīvoja milzīgu uzplaukumu;
- b) opis brīnās, ka tāda latviešu tauta ir un ka mums ir sava valoda un neatkarīga valsts;
- c) planēta Zeme ir vairāk nekā četrarpus miljardus gadu veca;
- d) Valātas pilskalns atrodas uz ezera, un tur ir rekonstruētas seno latgaļu mītnes.

9. Apvelc pareizo atbildi:

- a) Roberta tētis pieredzēja pirmās atmodas laiku;
- b) 19. gadsimta beigās un 20. gadsimta sākumā bērnus sodīja, ja viņi klasē runāja angļiski;
- c) Krišjānis Barons aicināja latviešus mācīties krievu valodu;
- d) hercoga Jēkaba laikā būvēja kuģus, ar kuriem varēja pārvest preces, piemēram, kafiju, cukuru un garšvielas.

10. Apvelc pareizo atbildi!

Senie balti un lībieši sāka būvēt pilis, jo:

- a) viņi gribēja sacensties ar kaimiņiem;
- b) viņiem bija daudz naudas un viņi varēja atļauties salīgt būvfirmu;
- c) viņiem bija daudz mantas, kas bija jāapsargā;
- d) viņiem likās, ka nocietinātas pilis ir skaistākas.

11. Apvelc pareizo atbildi!

Pilis cēla uz kalniem, jo:

- a) tad tās varēja no tālienes apbrīnot;
- b) tās varēja labāk aizsargāt no ienaidnieka;
- c) mājiniēki varēja baudīt skaisto skatu;
- d) zemākās vietās tās applūda ar ūdeni.

5. NODAĻA

Valodu koks

(40.–45. lpp.)

VĀRDNĪCA

raušas (nenot. rausties) – kāpj ārā (*to scramble, clamber (out of bed)*)

zārdos (nom. zārds) – kaudzēs (*(hay) stack*)

želeju (nom. žeļeja) – lipīgu vielu, ko iesmērē matos (*gel*)

saspurinājis (nenot. saspurināt) – sacēlis (*shaken out*)

cekulu (nom. cekuls) – matus (*hair on a person's head*)

buldurēt – runāt neskaidri, nesaprotami (*to babble*)

nevārdi (nom. nevārds) – vārdi, kam nav nozīmes (*made up words*)

jandalēšanās – jautra muļķošana (*shenanigans, fun times*)

rausdamies (nenot. rausties) – kāpdams (*clambering out*)

visizplatītākā (nenot. izplatīt) – visvairāk lietotā (*most widely used*)

izbalināta (nenot. izbalēt) – saulē zaudējusi krāsu (*faded*)

jāsaudzē (nenot. saudzēt) – jāpieskata, jāšargā (*take care of*)

gružiem (nom. gruzis) – mēsliem, atkritumiem (*rubbish*)

dialekti (nom. dialekts) – valodas reģionālie paveidi (*dialects*)

izloksnes (nom. izloksne) – arī dialekti, kam no standartdialekta atšķirīgs runas veids (*vernacular*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Ko opis domā par gulēšanu sienā? Vai esi kādreiz gulējis sienā? Vai tev patiktu gulēt sienā? Kāpēc?
2. Kā Roberta ģimenē tiek saukta vecvecmamma? Vai Tev ir vecvecmamma – kā tu viņu sauc?
3. Ko nozīmē buldurēt pupiņvalodā? Kā to veido (pupiņvalodas piemērs: govs – gopovs, suns – supuns)?
4. Latviešu valoda ir dzimtā valoda:
 - a) 500 000 cilvēku pasaulē;
 - b) 1,4 miljoniem cilvēku Latvijā, 200 000 ārpus Latvijas;
 - c) 1 miljonam cilvēku Latvijā, 400 000 ārpus Latvijas;
 - d) 2 miljoniem cilvēku visā pasaulē.
5. Latviešu valoda pēc runātāju skaita ieņem:
 - a) 105. vietu pasaulē;
 - b) 300. vietu pasaulē;
 - c) 50. vietu pasaulē;
 - d) 500. vietu pasaulē.
6. Latviešu valoda pieder pie baltu valodām: zarā ir trīs lapas – divas zaļas, viena – nodzeltējusi. Kāpēc divas lapas ir zaļas, bet viena – nodzeltējusi?
7. Aplūko valodu koku! Kāpēc valodas sadalītas pa zariem? Kas raksturīgs baltu zaram?
8. Noklausies dialektus tīmekļvietnē www.valoda.lv/Valsts_valoda/Dialekti!
Kurš dialekts tev liekas viegli saprotams, kurš – grūtāk?
9. Latviešu valodā ir daudz vārdu no _____, _____, kā arī _____ valodas.
10. Cik un kādi ir latviešu valodas dialekti? Kurš dialekts kļuvis par galveno dialektu – to, kas ir pamatā literārajai valodai?
11. Kā valodu var aizsargāt?
12. Kā tu saproti Māras Cielēnas dzejoļa „Valoda” (44. lpp.) rindas „tava valoda aplīp, un vakarā vajag to izpurināt”? Kāpēc valodu vajag izpurināt?
13. Izlasi „Rudiņ dziesm” (45. lpp.)! Tā rakstīta ventiņu mēlē (valodā). Kā tā atšķiras no latviešu literārās valodas?

6. NODAĻA

Kur zivis lido

(46.–49. lpp.)

VĀRDNĪCA

nozīmīte – pie drēbēm piespraužama metāla podziņa (*badge*)

šķelmīgs – viltīgs (*sly, mischievous*)

aizdomīgs – aizdomājies, sapņains (*dreamy*)

svelme – karstums (*heat*)

kondicionētāju (nom. kondicionētājs) – gaisa dzesētāju (*air conditioner*)

spīrgts – svaigs (*fresh*)

mēroties – salīdzināties (*compare*)

ar būkšķi (nom. būkšķis) – ar skaļu troksni (*thump, thud*)

rumba – ūdenskritums (*waterfall*)

vimbas (nom. vimba) – vidēja lieluma zivis, pārsvarā sastopamas atklātā jūrā (*breem*)

nārstojo (nenot. nārstot) – zivju vairošanās (*spawning, release or deposit of eggs*)

straumi (nom. straume) – ūdens plūsmu (*current*)

krāces (nom. krāce) – strauji plūstošs ūdens pa nelīdzenu virsmu (*rapids*)

savulaik – kādreiz (*at that time*)

asprātis – gudrinieks (*a witty person*)

cīnās par izdzīvošanu (nenot. cīnīties par izdzīvošanu) – mēģināt palikt dzīvam (*survival*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Kur opis iepazīnās ar omenīti (vecmāmiņu)?
2. Noklausies dziesmu, ko dzied opis: <http://www.youtube.com/watch?v=AuRie7WNVus>! Par kuru Latvijas apgabalu tiek dziedāts? Kurš šo dziesmu sakomponējis?
3. Kuras ainavas tev patika vislabāk, klausoties iepriekšējā uzdevuma dziesmu? Kāpēc?
4. Kurš ir platākais ūdenskritums Eiropā:
 - a) Šveicē – Reinas ūdenskritums (*Reinfall*);
 - b) Latvijā – Ventas rumba;
 - c) Norvēģijā – Mārdālsfosens (*Mardalsfossen*).
5. Kāpēc opis neieslēdz gaisa kondicionētāju?
6. Līdzīgi kā opis arī tu internetā sameklē zivju lēkšanu pie Ventas rumbas (ieraksti *YouTube Kuldīgas lidojošās zivis*)! Ko uzzināji filmiņā?

Otrais ceļojums uz Zemgali

7. NODAĻA

Ziemassvētku kaujas

(52.–55. lpp.)

VĀRDNĪCA

plauksta – rokas iekšējā daļa (*palm*)

nogāze – stāva kalna mala (*hillside*)

pauguriņš – mazs kalns (*hillock*)

vīlies (nenot. vilties) – neapmierināts ar iznākumu (*disappointed*)

ložmetēji (nom. ložmetējs) – strēlnieku šaujamieroči (*machine-guns*)

aizauguši (nenot. aizaugt) – ar zāli un nezālēm pārauguši (*overgrown*)

grāvji (nom. grāvis) – zemes iedobumi (*ditch*)

fronte – vieta, kur satiekas divi karaspēki (*front*)

tranšejas (nom. tranšeja) – karalaikā izrakti grāvji, kur paslēpties (*trench*)

smeldzīgāku (adj. smeldzīgs) – vēl sāpīgāku (*more painful, tender*)

nocietinājušies (nenot. nocietināties) – sagatavojušies aizsardzībai pret ienaidnieku (*built fortifications*)

bezjēdzīgi – bez jēgas (*senselessly*)

trieciens – karaspēka pēkšņa došanās uzbrukumā (*force, blow*)

daudzināta (nenot. daudzina) – slavēta (*praised*)

iegravēti (nenot. iegravēt) – ierakstīti vai iegriezti metālā vai akmenī (*engraved*)

sabužina (nenot. sabužināt) – labsirdīgi izpurina, izjauc (piemēram, matus) (*ruffle up*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Apskaties *YouTube* videoierakstu **Rekonstruē Ziemassvētku kauju norisi muzejā!** Kas notika Ložmetējkalnā, un kurā gadā tas notika?
2. Izlasi grāmatā 55. lappusi un noskaties *YouTube* videoierakstu **Piemiņas pasākums arī Lestenes Brāļu kapos!** Kura pasaules kara karavīrus šeit piemin? Kā karavīrus sauca (viņi dienēja Latviešu leģionā)?
3. Roberts atklāj, ka Ložmetējkalna apkaimē ir aizauguši grāvji. „Te jau var kaklu nolauzt!” – kāpēc te atrodas grāvji?
4. Cik karavīru latviešu armija zaudēja Ziemassvētku un janvāra kaujās?
5. Cik veci bija karavīri, kuru vārdus Roberts atrod iegravētus pelēkā akmens sienās? Ko par viņu vecumu domā Roberts?

8. NODAĻA

Meža mātes bagātības

(56.–61. lpp.)

VĀRDNĪCA

izcirstu (nenot. izcirst) – nocirsti koki (*chop down*)

plaušām (nom. plaušas) – iekšējais orgāns, ar ko elpo (*lungs*)

skābeklis – ķīmiskais elements (simbols O) (*oxygen*)

ainavā (nom. ainava) – apkārtējais skats (*landscape*)

iekļaujas (nenot. iekļauties) – iederas (*fit in*)

silā (nom. sils) – priežu mežā (*pine forest*)

skrieties – sacensties skriešanā (*race*)

noberzuši (nenot. noberzt) – noplēsuši, noskrāpējuši (*rubbed off*)

plankumi (nom. plankums) – citas krāsas laukumi (*spots, speckles*)

dendrārijā (nom. dendrārijs) – vieta, kur audzē stādus, kokus (*arboretum*)

kadiķi (nom. kadiķis; sinonīms vārdam *paeglis*) – mūžzaļi koki ar adatveida lapām (*juniper*)

paegli (nom. paeglis; sinonīms vārdam *kadiķis*) – mūžzaļi koki ar adatveida lapām (*juniper*)

lapegles (nom. lapegle) – priežu dzimtas skujukoki (*coniferous trees with bright green needles*)

koksnes (nom. koksne) – koka daļas, ko var izmantot būvniecībā (*wood*)

tapas (nom. tapa) – puļķi, koka gabali (*pegs*)

žuburainu (adj. žuburains) – ar daudziem zariem, sazarotu (*branched, forked*)

uzmeistarojis (nenot. uzmeistarot) – izveidojis (*make, construct*)

sasmalcina (nenot. sasmalcināt) – sadala sīkākos gabalos (*reduce to smaller pieces*)

daudzveidība – dažādība (*diversity*)

midzeni (nom. midzenis) – vieta, kur dzīvo meža dzīvnieki (*den, lair*)

staltbriežus (nom. staltbriedis) – lielus briežus (*stag*)

jenoti (nom. jenots) – vidēja lieluma plēsīgi dzīvnieki (*racoons*)

savvaļas (nom. savvaļa) – tas, kas dzīvo brīvā dabā (*wild*)

zalkša (nom. zalktis) – nekaitīga čūska (*grass snake*)

izbiedē (nenot. izbiedēt) – nobaida (*frighten, scare*)

krosenes sar. (nom. krosene) – sporta apavi (*runners, sports shoes*)

gumijnieki sar. (nom. gumijnieks) – gumijas zābaki (*gumboots*)

susuriem (nom. susuris) – graužējs, līdzīgs pelei (*dormouse*)

strupastēm (nom. strupaste) – mazs graužējs (*vole*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Izlasi teiku par kokiem, kas runā (56. un 57. lpp.)! Kāpēc Dievs aizliedza kokiem runāt?
2. Kāpēc mežus sauc par plaušām?
3. Izlasi teiku par bērzu (57. lpp.)! Kāpēc bērza miza ir balta un tai ir tikai daži melni plankumi?
4. Kuri koki ir sastopami visvairāk Latvijas mežos?
5. Cik vecs ir ozols, kad tas sāk ražot zīles?
6. Kas būtu jādara, kad nocērt kokus mežā?
7. Izlasi grāmatā 60. lappusi un nosauc 10 dzīvniekus, kas dzīvo Latvijas mežos (visi minēti lasāmgrāmatā)!
8. Aplūko *YouTube* videoierakstu **European Badger – Āpsis!** Ko Tu domā par šo dzīvnieku? Vai esi kaut ko līdzīgu redzējis savā valstī?
9. Kāda ir atšķirība starp divām Latvijas čūskām – odzi un zalkti? Ieraksti *Google* vārdus *odze* un *zalktis*, lai redzētu, kā tās izskatās!
10. Kā jāģērbjas, ejot mežā, lai neiekostu čūska:
 - a) jāvelk vilnas zeķes un *krosenes* vai *gumijnieki*;
 - b) jāvelk garās bikses un džemperis ar garām piedurknēm;
 - c) jāvelk biezas ādas kurpes un cepure;
 - d) jāvelk biezs mētelis un cimdi.
11. Zalktis pagalmā senajiem latviešiem bija laba zīme. Tam pat ir sava zīme latvju rakstos. Uzzīmē to! Ko tā simbolizē?
12. Roberts brīnās, kāpēc mežs pilns ar izmestām lietām. Opis stāsta par talciniekiem. Aplūko tīmekļvietni <http://www.talkas.lv>! Kas ir Lielā talka, un ko tur dara? Kad tā tiek rīkota?
13. Izlasi tautasdziesmas 61. lappusē! Ilustrē vienu no šīm tautasdziesmām!

9. NODAĻA

Zīmju ābece

(62.–67. lpp.)

VĀRDNĪCA

ķivere – aizsargcepure (*helmet*)

izkārpās (nenot. izkārpīties) – izklūst, tiek ārā (*wriggle out, extricate*)

sasārtuši – palikuši sārti (*rosy*)

mijas (nenot. mīties) – mainās (*alternate*)

bažām (nom. bažas) – uztraukumam (*worry, fear*)

likteņa lēmēja – tā, kas nosaka, kā ritēs dzīve (*the one who determines your destiny, fate*)

allaž – vienmēr (*always*)

iegrebuši (nenot. iegrebt) – ieskrāpējuši kokā (*carved, hollowed out*)

kāsis – āķis (*hook*)

smaile – augstākais punkts (*point*)

pazeme – mītiska vieta, kas atrodas zem zemes (*underworld*)

apglabāja (nenot. apglabāt) – apbedīja (kad nomiris) (*buried*)

noteicēju (nom. noteicēja) – to, kura nosaka, kā būs (*one who makes decisions*)

spīdekļu (nom. spīdekļis) – to, kuri spīd (*one that shines*)

samulst – apjukt (*get confused*)

pustupus – pietupies (*crouch*)

grantētā (nenot. grantēt) – ar akmentiņiem noklātā (*gravelled*)

līdzenas (adj. līdzena) – bez grumbuļiem, taisnas (*flat*)

atvieglots (nenot. atvieglot) – apmierinājis savu ziņkāri (*relieved*)

vīlies (nenot. vilties) – apbēdināts (*disappointed*)

lakstu (nom. laksts) – auga daļu, kas aug virs zemes (*top (of a vegetable plant)*)

pušķīši (nom. pušķītis) – lapu vai ziedu sakopojums (*bouquet, bunch*)

spāru (nom. spāre) – jumta augstāko daļu (*rafters*)

saticību (nom. saticība) – mierīgu sadzīvi, harmoniju (*harmony*)

grasās (nenot. grasīties) – taisās (*is about to*)

aizbildnis – tas, kurš gādā par kādu citu (*guardian*)

ačgārni – otrādi (*wrong way round*)

nepieciešams – vajadzīgs (*necessary*)

viltība – apķērība (*cunning, slyness*)

akordu (nom. akords) – kopīgi spēlētas notis, kas labi saskan (*chord*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Pabeidz teikumus!

Opis aizved Robertu braukāties ar _____ . Opis un Roberts uzvelk galvā _____ , un viņi sāk braukt _____ laukā. Roberts ir bez gala priecīgs, bet uztraucas, ka drīz prieki _____ . Viņš gribētu _____ vēl un vēl. Kad Roberts izaugs liels, viņš gribētu strādāt par _____ . Kad viņi izkāpj no _____ , viņi ievēro, ka smiltīs riepas atstājušas _____ .

2. Aplūko tīmekļvietni <http://etnobelt.files.wordpress.com/2013/10/lv-zimju-noziimes.pdf>! Latvju rakstos skujiņa ir sena zīme. Kā tā vēl tiek saukta, un ko tā simbolizē?

3. Laima ir likteņa lēmēja. Kā tu domā, vai mēs varam ko mainīt savā dzīvē vai arī viss jau ir nolemts?

4. Atrodi mājās kādu priekšmetu ar latvju rakstiem un paņem līdzī uz skolu! Atrodi informāciju par latvju zīmēm internetā un klasē pastāsti, kuras zīmes tu atpazīsti savā priekšmetā!

5. Ko valodas pētnieki atklājuši par vārda *Dievs* nozīmi?

6. Kāpēc senajiem latviešiem dievi bija mātes – Vēja māte, Meža māte, Zemes māte, Jūras māte?

7. Kā opis skaidro Dieva un Māras saistību? Ko nozīmē līdzsvars?

8. Kādu zīmi ievēl uz maizītes, kad to cep? Kāpēc?

9. Noskaties *YouTube* videoierakstu **Kaspars un Sanda mācās cept maizi!** Vai tev patiktu strādāt maizes ceptuvē? Kāpēc?

10. Kāda ir Saules zīme? Kur šo zīmi bieži iešuva un ieadīja?

11. Kāda ir Mēness zīme? Uzzīmē to! Kuru apģērbu (drēbes) rotāja ar Mēness zīmi? Kāpēc?

12. Pabeidz teikumus!

Senie latvieši ticēja, ka zvaigžņu raksti _____ . Roberts domāja, ka varētu palīst zem tādas _____ un viņš būtu pasargāts. Baigi _____ ! Opis saka, ka nevar lietot vārdus _____ un _____ kopā, jo *baigs* ir kaut kas _____ un *drošs* ir _____ .

13. Auseklītis ir rīta _____ . Uzzīmē to!

Šo zīmi arī izmantoja _____ laikā – 1990. gadu sākumā, kad Latvija atkal atguva brīvību.

14. Kas ir Vecātēva zīme? Kur šo zīmi izmantoja? Kāpēc?

15. Jumja zīme atgādina burtu:

- a) W;
- b) E;
- c) V;
- d) S.

16. Apvelc pareizo atbildi:

- a) Ūsiņa zīme simbolizē ūsas;
- b) Ūsiņa zīme ir līdzīga diviem ar mugurām pretī saliktiem drukātiem E burtiem;
- c) Ūsiņu senie latvieši uzskatīja par auglības dievu;
- d) Ūsiņu folklorā dēvē par tēvu, kuram ir četras meitas.

17. Ko simbolizē zalktis? Ko Roberts darītu ar zalkti?

Trešais ceļojums uz Latgali

10. NODAĻA

Nāves sala

(70.–73. lpp.)

VĀRDNĪCA

šaušalīgi – briesmīgi (*horrifying*)

jānoskurinās (nenot. noskurināties) – jānodrebinās (*to shake (out of fright)*)

neierobežota vara – iespējas bez ierobežojuma darīt, ko vēlas (*unlimited power*)

bataljons – karaspēka vienība, kas sastāv no 500 līdz 1500 karavīriem (*batallion (military unit)*)

spiesti (nenot. spiest) – kāds kaut ko liek darīt bez izvēles (*forced*)

aizstāvēt – pasargāt (*to defend*)

grasijās (nenot. grasīties) – gatavojās (*was ready to*)

strēmeli (nom. strēmele) – šauru joslu (*strip*)

cara (nom. cars) – Krievijas impērijas valdnieka (*tsar*)

ielenca (nenot. ielenkt) – sanāca apkārt (*surrounded*)

pavēlniecība – tie, kas armijā dod pavēles (*command*)

upuriem (nom. upuris) – cietušie (*victims*)

uzplūdināšanas (nom. uzplūdināšana) – apklāšanas ar ūdeni (*flooding*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Kā tu saproti teksta fragmentu: „Bet tas gan – mūsu mazajā zemītē ne viena vien vieta ir tāda, ko varētu dēvēt par kapulauku – Nāves sala, Tīrelpurvs, Ložmetējkalns, arī Lestene... Daudz asiņu izliets.” Kas tur noticis?
2. Vai opis ir karojis kādā no kariem? Kāpēc?
3. Kurš Roberta radnieks ir karojis?
4. Cik daudz cilvēku ir bataljonā? Ko šie cilvēki dara?
5. Kas notika Nāves salā?

11. NODAĻA

Liela, gara tēva josta

(74.–77. lpp.)

VĀRDNĪCA

šoseju (nom. šoseja) – lielceļu (*highway*)

pūrā (nom. pūrs) – meitas izgatavotā veļa, dodoties laulībā (*dowry*)

saīdzis (nenot. saīgt) – dusmīgs, īgns (*sulky, ill-tempered*)

apkala (nenot. apkalt) – aplika ar metāla kalumiem (*to surround with metal fittings*)

aiziešanai (nom. aiziešana) – nomiršanai (*death*)

prātuļotāji (nom. prātuļotājs) – gudru lietu pārrunātāji (*philosophisers*)

aizsardzības (nom. aizsardzība) – pasargāšanas (*protection*)

izturības (nom. izturība) – spēja izturēt, ilgi kaut ko paciest (*endure*)

nekautrējas (nenot. nekautrēties) – nav kautrīgs un bailīgs (*is not shy*)

ziņkārīgs – tāds, kas grib uzzināt (*curious*)

pavardiņš – krāsns (*hearth, stove*)

labklājības (nom. labklājība) – kad labi klājas; ir viss, kas vajadzīgs dzīvē (*prosperity*)

dāsnuma (nom. dāsnums) – devīguma (*generosity*)

avots – sākums (*source, spring*)

liklocīši (nom. liklocītis) – likumota līnija (*zig zag*)

vērojis (nenot. vērot) – noskatījies (*observed*)

uzdrošinās (nenot. uzdrošināties) – saņem dūšu, ir drosmīgs (*build up the courage*)

brunču (nom. tikai dsk. brunči) – svārku (*skirt*)

kosmodisks – josta muguras veselībai (*back support*)

salikums – veids, kā kaut kas ir salikts (*composition*)

stellēm (nom. tikai dsk. stelles) – rīks, ar ko auž (*weaving loom*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Kas ir vārnu kājas opja sejā?
2. Kas ir opja apaļais vārds:
 - a) riņķis;
 - b) aplis;
 - c) ola;
 - d) vainags.
3. Kāds ir mīklas „Vīrs sēž uz zirga, kājas aiz ausīm” atminējums:
 - a) brilles uz deguna;
 - b) akrobāts cirkā;
 - c) jogas meistars Indijā;
 - d) tas nav iespējams!
4. Kas ir pūrs, un kur to glabāja?
5. Kāds ir mīklas „Liela, gara tēva josta, nevar pūrā salocīt” (tik gara josta, ka to nevar nevienā skapī ielikt) atminējums:
 - a) cilvēka dzīve;
 - b) ceļš;
 - c) čūska;
 - d) a un b.
6. Izskaidro, kāpēc Lielvārdes jostu var lasīt kā grāmatu!
7. Kāpēc jostas audējai ir jābūt labā omā, kad viņa auž?
8. Cik garai ir jābūt jostai:
 - a) apmēram trīs metrus garai;
 - b) tik garai, lai to var trīsreiz ap vidu apsiet un vēl paliek brīvi gali līdz brunču malai;
 - c) tik garai, lai tā var saturēt brunčus;
 - d) a un b.
9. Kāpēc Roberts gribētu aizsūtīt Līvānos darināto Lielvārdes jostu Ginesa rekordu grāmatai?
10. Noskaties *YouTube* videoierakstu **Lielvārdes josta Valsts prezidentam!** Kāpēc šo jostu auda Valsts prezidentam, un par ko jostas audēja priecājās, to aužot?

12. NODAĻA

Mmm... Gotiņas!

(78.–79. lpp.)

VĀRDNĪCA

izbāžot (nenot. izbāzt) – izstiepjot (*sticking out*)

ņirb (nenot. ņirbēt) – zib (*sparkle*)

neražo (nenot. neražot) – negatavo (parasti fabrikā) (*don't manufacture*)

ciemakukuli (nom. ciemakukulis) – dāvanu, ko ņem līdzi, ejot ciemos (*present*)

paspaidīt – paspiest (*press*)

autiņš *sar.* – automašīna (*car*)

atdzesē (nenot. atdzesēt) – atstāj, lai dziest (*cool*)

ķepās (nom. ķepa) – rokās (*paws*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Vai esi kādreiz nogaršojis konfektes „Gotiņa”? Kā tās garšo? Vai tās ir līdzīgas citām konfektēm, kas ražotas tavā valstī?
2. Noskaties *YouTube* videoierakstu **Kā TOP konfektes „Gotiņa”!** Ko tu uzzināji par „Gotiņu” ražošanu? Ja tu strādātu šādu konfekšu fabrikā, kuru darbu tu labprāt veiktu?
3. Vai tu tiešām varētu mēli norīt, ēdot mīkstās „Gotiņas”? Ko nozīmē izteiciens *norīt mēli*?
4. Kas opja laikā bija uzdrukāts uz konfekšu papīriņiem?
5. Vai „Gotiņu” ražošana ir pilnībā automatizēta (vai visu darbu fabrikā veic tehnika)?

13. NODAĻA

Astoņi loki

(81.–85. lpp.)

VĀRDNĪCA

sajūsmā (nom. sajūsma) – ļoti priecājas (*to be excited*)

mundrs – jautrs, pilns enerģijas (*lively*)

kārtējo reizi (nom. kārtējā reize) – atkal (*usual, standard*)

stiebrīņiem (nom. stiebriņš) – augs daļām, kas savieno sakņu sistēmu ar zariem vai lapām (*stalk, stem*)

senleju (nom. senleja) – senu upes ieleju (*ancient river valley*)

ledāju (nom. ledājs) – biezu ledus masu (*glacier*)

kušanas (nom. kušana) – procesa, kad siltā laikā kūst ledus (*to thaw*)

vizināties – braukt (*go for a ride/drive*)

lejtecē (nom. lejtece) – upes daļā, kas atrodas tuvāk ietekai (*lower part of the river*)

vērdamies (nenot. vērties) – skatīdamies (*looking*)

bezgalskaistajā (adj. bezgalskaists) – ļoti skaistajā (*unbelievably beautiful*)

kārkli (nom. kārkls) – koki un krūmi, kas pieder vītoliu dzimtai (*osier, willow*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Kādā braucienā opis ved Robertu? Vai tu arī gribētu doties tādā braucienā? Varbūt esi jau ko līdzīgu piedzīvojis?
2. Ko Roberts redz no gaisa – kādas valstis, kādus ūdeņus un kalnus?
3. Kāpēc Daugavu sauc par likteņupi?
4. Daudzas tautas savu lielāko upi sauc par māti. Kā latvieši sauc Daugavu?
5. Kur Daugava sāk tecēt? Kur tā ietek?
6. Kas ir Daugavas loki? Ja vari, uzzīmē!
7. Kādi ir Daugavas *darba pienākumi* (darbiņi)?
8. Grāmatā minētas divas tautasdziesmas par Daugavu. Atrodi grāmatās vai internetā vēl divas!

14. NODAĻA

Šokolādes kalns

(86.–89. lpp.)

VĀRDNĪCA

tropos (nom. tropi) – apgabalos ap ekvatoru, kur aug eksotiski augi (*the tropics*)

skroderim (nom. skroderis) – drēbniekam (*tailor*)

paaudzies (nenot. paaugties) – izaudzis lielāks (*grown up*)

izcilnieks – skolēns ar ļoti labām sekmēm (*excellent student*)

prasme – iemaņas, māka (*skill*)

naškoties – ēst našķus, uzkodas (*to snack*)

tvaika (nom. tvaiks) – ūdens kondensāta (*steam*)

censonis – tāds, kurš ļoti cenšas (*someone who strives to achieve*)

aizliegti (nenot. aizliegt) – neatļāvuši (*forbid*)

tūtām (nom. tūta) – (papīra) maisiņiem (*(paper) bags*)

kārumniekiem (nom. kārumnieks) – tādiem, kam garšo saldumi (*connoisseur*)

liksmojies (nenot. liksmoties) – priecājies (*to rejoice*)

slava – reputācija (*fame, reputation*)

sadzinuši (nenot. sadzīt) – likuši doties pret savu gribu (*mustered, forced together*)

iemūžinātu (nenot. iemūžināt) – lai padarītu mūžīgu (atmiņā) (*immortalise*)

uzvarējušā (nom. uzvarējušais) – tā, kas uzvarējis (*the winner's*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Kāds, tavuprāt, izskatās Šokolādes kalns Latvijā? Sameklē internetā nosaukumu *Šokolādes kalns* – kāpēc to tā sauc?
2. Uzzīmē, kāds varētu izskatīties Šokolādes kalns!
3. Katrā teikumā kaut kas ir nepareizs. Izlabo kļūdas!

Kādam skroderim bija trīs dēli, vecāko dēlu sauca Vilhelms.	
Vilhelmam skolā padevās šūšana.	
Vilhelms bija vecs vīrs, kad viņš sāka strādāt.	
Vilhelms sākumā bija mūziķis, pēc tam – aktieris.	
Vilhelms vienmēr gribējis gatavot meksikāņu ēdienus.	
Vilhelms nopirka namu, šokolādes mašīnas un sāka ražot zobu sukas.	
Vilhelms nopirka četrus ēzeļus, ar ko veda šokolādi uz veikalu.	
Kad sākās karš, Vilhelms ar šokolādes mašīnām aizbrauca uz Ameriku.	
Krievijā viņš ir ražojis „Gotiņas”. Vēlāk viņam to neļāva darīt, jo valdība teica, ka viss pieder visiem.	
Vilhelms atgriezās Rīgā un bez grūtībām atjaunoja biznesu.	
Vilhelms Latvijas iedzīvotājiem izgudroja 10 dažāda veida saldumus.	
Vilhelmu sauca par saldumu mīļotāju.	
Iebrucēji pārņēma šokolādes fabriku un to nosauca „18. novembris”.	
Vilhelms saslima un sāka rakstīt dzejoļus uz baltām lapām.	
Vilhelms dzīvoja garu un vieglu mūžu.	

4. Kas aizveda saldumu karali Vilhelmu uz Sibīriju? Vai viņš pēc tam atgriezās Latvijā?
5. Kuras Latvijā ražotās šokolādes tev garšo?
6. Vai tu zini vēl kādus garšīgus našķus, kas ražoti Latvijā?
7. Likteņdārzs ir piemiņas vieta. Ko tur piemin? Vai tu esi kādreiz tur bijis?

15. NODAĻA

KĪseli ēdu!

(90.–93. lpp.)

VĀRDNĪCA

vaicāja (nenot. vaicāt) – jautāja (*asked*)

cienasts – ēdiens, ar ko cienā viesus (*refreshments*)

pamieloja (nenot. pamielot) – pabaroja (*gave someone something to eat, fed*)

daudzināja (nenot. daudzina) – slavēja (*to praise*)

nepiemirstos (nenot. nepiemirsties) – neaizmirstu (*to remember*)

grāvis – garš, sekls iedobums (*trench, ditch*)

notriepušies (nenot. notriepies) – nosmērējušies (*smearred, dirty*)

negals – ķēpa, ķeza (*trouble*)

vagars – tas, kurš citiem liek strādāt (*taskmaster*)

kučieri (nom. kučieris) – šoferi (zirga pajūgā) (*coachman*)

dūņas – dubļi (*sludge, mud*)

mudīgi – ātri, āši (*quickly*)

plātīdami (nenot. plātīties) – vicinādami (*waving hands in a helpless manner*)

biguzis – rupjmaizes saldaiss ēdiens ar dzērveņu sulu un medu (*Latvian dessert*)

plāceņus (nom. plāceņi) – raušus (*flat-bread like cakes, pies*)

cienāja (nenot. cienāt) – piedāvāja ēst (*to treat*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Kādu ēdienu opja stāstītajā pasakā dēls bija ēdis un mēģināja atcerēties tā nosaukumu?
2. Kas notika, kad dēls lēca pār grāvi?
3. Kāpēc, tavuprāt, pārējie vīri palīdzēja dēlam meklēt grāvī mantas?
4. Kā puisis atcerējās ēdienu, ko bija ēdis?
5. Kas, pēc opja domām, ir pats svarīgākais Latvijā:
 - a) skaistās Latvijas meitenes;
 - b) tīrs gaiss, zeme, ūdeņi un pārtika;
 - c) gadalaiki;
 - d) latviešu valoda.
6. Ko nozīmē tīra pārtika?

7. Kuri āboli izskatās skaistāki – tie, kas ievesti, vai tie, kas audzēti uz vietas?
8. Kādi ēdieni ir tikai Latvijā?
9. Cik ēdienu senie latvieši ēda Ziemassvētkos? Nosauc vismaz piecus!
10. Vai Robertam garšo marinēts ķirbis? Vai tu tādu esi ēdis? Kā tev tas garšo?
11. Apskaties *YouTube* videoierakstu **Latviešu tradicionālais ēdiens – zirņu biezputra ar speķi!** Uzraksti, kā pavāre gatavoja šo maltīti:
- vispirms _____
- tad _____
- pēc tam _____
- pašās beigās _____
12. Apskaties *YouTube* videoierakstu **Latvijas nacionālie ēdieni (Latvian national dishes)!** Nosauc 10 latviešu ēdienus, ko redzēji videoierakstā:
1. _____	6. _____
2. _____	7. _____
3. _____	8. _____
4. _____	9. _____
5. _____	10. _____
13. Ko mammimī cep Lieldienās? Kas tie ir?
14. Kas ir debesmanna? Kā to gatavo?
15. Kurš latviešu ēdiens tev garšo vislabāk?

16. NODAĻA

Runčuka pēdiņas

(94.–99. lpp.)

VĀRDNĪCA

kurkstēt – burkšķēt, taisīt vardei līdzīgu troksni (*to rumble*)

saimniecības preces (nom. saimniecības prece) – lietas, ko lieto ikdienā (*household items*)

kārotu (nenot. kārot) – ļoti vēlētos (*to desire*)

izklaidēšanās – izpriecas (*entertainment*)

klona maize – uz krāsns pamatnes cepta maize (*stone surface*)

ar plaukšķi (nom. plaukšķis) – ar skaļu troksni (*clap*)

jausmas (nom. jausma) – priekšstata (*feeling, clue*)

knupīša (nom. knupītis) – priekšmeta, ko dod zīdāinim, lai radītu zīšanas ilūziju un nomierinātu (*dummy, pacifier*)

žokļu (nom. žoklis) – sejas daļas kauls ap muti (*jaw*)

zemkopja (nom. zemkopis) – tā, kurš apstrādā zemi un no tā dzīvo (*farmer*)

iztikas (nom. iztika) – no kā dzīvo (*livelihood, what you make a living from*)

pienākošos (nenot. pienākties) – tas, kas pienākas, kas domāts tev (*what you are entitled to*)

pamatnes (nom. pamatne) – apakšējās daļas (*base*)

klaipu (nom. klaips) – maizes kukuli (*loaf*)

sašutušas (nenot. sašust) – sadusmojušās, nepatīkami pārsteigtas (*shocked, angry*)

gāzelēdamās (nenot. gāzelēties) – iet uz priekšu, svaru no vienas kājas pārnēsot uz otru (*to waddle*)

aizlīgo (nenot. aizlīgot) – aiziet šūpodamās (*to move slowly*)

labad – kāda labā (*for the sake of*)

uzrotījusi (nenot. uzrotīt) – atlocījusi (piemēram, piedurknes) (*folded back (eg. sleeves)*)

aizelsusies (nenot. aizelsties) – bez elpas (*out of breath*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Nosauc trīs iemeslus, kāpēc Robertam patīk veikals „Top”?
2. Kādus našķus Roberts izvēlas veikalā?
3. Kā visvairāk latvietim pietrūkst ārpus Latvijas?
4. Vai Latvijā aug banāni un apelsīni? Vai tos var nopirkt visu gadu? Kāpēc?
5. No kādiem graudiem cep rupjmaizi un baltmaizi?
6. Kādi vitamīni ir rudzu miltu maizē?

7. Ko senos laikos deva maziem bērniem, kad viņiem nāca zobīņi:
- grauzt cūkas kaulu;
 - grauzt burkānu;
 - linu drāniņā iesietu rudzu maizes mīkstumū;
 - sakaltušu rupjas maizes garoziņu.
8. Kāpēc, tavuprāt, maizīte jānobučo, ja tā nokritusi zemē?
9. Kā tu saproti vārdus *svētība mājās*?
10. Kurš, pēc opja stāstītā, ir dziļākais ezers visā Baltijā un skaistākais kalns Latvijā?
11. Vai saprati saimnieces stāstīto par maizes cepšanu? Kas tā ir par valodu, kurā runā saimniece?
12. Kā katra saimniece atzīmē savu maizi, lai tā atšķirtos no citu cepēju maizes?
13. Kas ir maizes lize:
- maizes cietā garoza;
 - rīks ar garu kātu maizes ielikšanai krāsni;
 - maizes krāsns;
 - maizes cepēja vārdā Lize.
14. Kāpēc lizi noklāj ar kaltētām kļavu lapām?
15. Vārdu režģī atrodi 10 vārdus, kas minēti nodaļā „Runčuka pēdiņas”!

k	l	o	n	a	m	a	i	z	e
d	m	ī	k	l	a	T	g	R	s
e	s	v	ē	t	ī	b	a	V	a
s	a	b	r	a	ā	l	r	D	u
m	i	r	s	t	k	b	o	r	l
a	m	E	k	r	u	d	z	i	e
i	n	ž	ļ	b	k	z	a	d	s
z	i	e	a	v	u	p	v	z	k
ī	e	z	v	ē	l	h	n	i	a
t	c	e	a	ī	ī	s	s	s	l
e	e	r	ū	f	t	g	m	l	n
s	m	s	e	l	i	z	e	ū	s
k	l	a	i	p	s	b	r	s	o

17. NODAĻA

Zaļā aptieka

(100.–103. lpp.)

VĀRDNĪCA

šķita (nenot. šķist) – likās (*seemed*)

akačiem (nom. akacis) – dziļām bedrēm purvā (*pool in a marsh*)

vaivariņi (nom. vaivariņš) – augi ar sīkām lapiņām un baltiem ziediem, kas aug purvos (*marsh tea*)

tvanīgu (adj. tvanīgs) – spēcīgu, reibinošu (*heavy, overpowering*)

teju teju – tūlīt (*almost*)

pikas (nom. pika) – nelielas bumbas (*balls*)

nejandelējās (nenot. nejandelēties) – nedauzījās, nedīdījās (*didn't fidget, move about*)

tūlīgs – lēns, gauss (*slow-moving*)

ēdelīgs – tāds, kas daudz un bieži ēd (*insatiable, always hungry*)

mānija (nenot. mēnīt) – mēģināja pievilināt (*to trick*)

gripu (nom. gripa) – smagu slimību (*influenza*)

izcirtumā (nom. izcirtums) – klajā vietā, kur ir izcirsts mežs (*clearing*)

tvan (nenot. tvanēt) – reibinoši smaržo (*laden, heavy with*)

dunduri (nom. dundurs) – mušveida kukaiņi, kas dzeļ (*horse fly*)

saaukstēšanās – saslimšana (*a cold*)

pelašķis – ārtsniecības augs (*milfoil, yarrow*)

brūču (nom. brūce) – ievainojuma vieta ķermenī (*wound*)

dziedēšanai (nom. dziedēšana) – ārstēšanai (*to treat*)

šķirstīšanas (nom. šķirstīšana) – lapu pāršķiršanas (*page-turning*)

čaukstīgā (adj. čaukstīgs) – troksnis, kad saspiež papīru vai plēvi (*rustling sound*)

plēvīte – plastmasas kārtā (*coating*)

viltības (nom. viltība) – gudrus paņēmienus (*cunning, sneaky ways of doing things*)

tūsķu (nom. tūsķa) – pampumu (*swelling*)

iemitināties – izveidoties (*to make a home in, to settle in*)

jāsaburza (nenot. saburzīt) – jāsaspiež, jāsaloka (*to crumple*)

marles apsēķu (nom. marles apsēķs) – audumu, ko apsien ievainojumam (*gauze bandage*)

buntītēm (nom. buntītes) – zāļu pušķīšiem (*bunches*)

iešņauc (nenot. iešņaukt) – ievēlķ nāsī (*breathe in, also to sniff, snort*)

izšķauda (nenot. izšķaudīt) – šķaudīt ārā (*to sneeze out*)

vieķjas (nenot. vieķties) – sašķķba seķu (no nepatikas) (*to pull faces (out of disgust, dislike)*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Kā izskatās dzērvenes sūnās? Uzzīmē tās!
2. Kas ir akacis:
 - a) acu slimība;
 - b) dziļa bedre purvā;
 - c) garšīgs saldaiss ēdiens;
 - d) nepatīkama smaka.
3. Ko var lasīt purvos? Vai esi kādreiz purvā lasījis ogas? Vai patika?
4. Kāpēc purvā varētu sākt sāpēt galva?
5. Uzraksti, ko stāstā uzzināji par:
 - a) vaivariņiem;
 - b) meža avenēm;
 - c) pelašķiem;
 - d) ceļmallapām.
6. Kādus citus ārstniecības augus tu pazīsti? Kā tie palīdz ķermenim atveseļoties?
7. Dažos teikumos atstāsti Imanta Ziedoņa pasaku par trīs lācēniem (pasakas fragmenti grāmatas nodaļā ir slīprakstā)!
8. Kā tavās mājās ārstē:
 - a) iesnas;
 - b) pušumus;
 - c) klepu.
7. Kas Medus lācim ļoti garšoja, un kā nekad nepietika?
8. Kā tu saproti nodaļas virsrakstu „Zaļā aptieka”?

Ceturtais ceļojums uz Vidzemi

18. NODAĻA

Dieva putniņi

(106.–115. lpp.)

VĀRDNĪCA

baksta (nenot. bakstīt) – raksta (ar pirkstu, kociņu vai citu rīku) (*to poke, jab*)

apnicis (nenot. apnikt) – nav vairs interesanti, ir garlaicīgi (*tired (of), bored*)

padarīšana – lieta, darbība (*business, way of doing things*)

stāsti pekstiņus (nenot. stāstīt pekstiņus) – muļķojies, mānies (*to fool about*)

buks – vīriešu kārtas stirna (*roebuck*)

lēģerī (nom. lēģeris) – soda nometnē, apcietināto nometnē (*camp*)

sabijis (nenot. sabūt) – bijis, dzīvojis (*has been, lived*)

žirgts – pilns ar spēku, enerģiju (*lively, alert*)

čadīgs – čakls, darbīgs (*diligent, hard-working*)

izskalotajām (nenot. izskalot) – lietū radītajām (*washed away (by the rain)*)

sprungulīti (nom. sprungulītis) – kociņu (*stick*)

sarokojas (nenot. sarokoties) – sasveicinās, spiežot roku (*shook hands with*)

pērnais – pagājušā gada (*last year's*)

propoliss – bišu līme (*bee glue, propolis*)

bišu maize – pārstrādāti ziedputekšņi (*fermented bee pollen, bee bread*)

uzziež (nenot. uzziest) – uzsmērē (*to spread*)

pievila (nenot. pievilt) – apmānīja (*to trick*)

ēzdams (nenot. ēst) – kamēr ēd; ēšanas laikā (*while eating*)

tramdīt – baidīt, dzenāt (*to scare, frighten*)

dūkdamas (nenot. dūkt) – sanēdamas, bišu skaņu veidošanas (*humming, buzzing*)

jālaiž ļekas vaļā (nenot. laist ļekas vaļā) – jāmūk (*to run away*)

tīšām – speciāli, ar nolūku (*on purpose*)

kaukdams (nenot. kaupt) – bļaudams (*roaring, howling*)

dzeltu (nenot. dzelt) – iekostu, durtu (kā bite – ar dzeloni) (*to sting*)

dzeloni (nom. dzelonis) – bites dzeļamo daļu (*stinger*)

dzēluma (nom. dzēlums) – vieta, kur bite iedzēlusi (*bite, sting*)

atskabargu (nom. atskabarga) – izcilni, kas nodrošina āķa ieķeršanos (*splinter*)

iestrēgst (nenot. iestrēgt) – iesprūst, ieķeras (*is stuck*)

mērlentēm (nom. mērlente) – lentēm garuma mērīšanai (*tape-measure*)

dziedzeri (nom. dziedzeris) – ķermeņa orgāni, kas ražo dažādas vielas (*glands*)

nerimstas (nenot. nerimties) – neapstājas (*not stopping, quieting down*)

dobumos (nom. dobums) – caurumos kokā (*cavity, hollow*)

dori (nom. dore) – bišu mājokli koka dobumā (*hollow*)

stropos (nom. strops) – īpašās mājiņās, kas ierīkotas bitēm (*bee hive*)

pavadones (nom. pavadone) – palīdzes (*attendants*)

ar peru pienu (nom. peru pienušs) – ar produktu, ko darba bites ražo bišu mātes barošanai (*royal jelly*)

putekšņi – augu ziedu daļas, ko bites ievāc un izmanto (*pollen*)

sastampā (nenot. sastampāt) – saspiež, samīca (*to pound*)

aizraujoši – satraucoši, interesanti (*thrilling, exciting*)

apmulsis (nenot. apmulst) – apjucis (*confused, puzzled*)

kodējas (nom. kodēja) – tās, kas kož (*biters*)

dzēlējas (nom. dzēlēja) – tās, kas dzeļ (*stingers*)

spurdz (nenot. spurgt) – smejas (*to giggle*)

klunkurējam (nenot. klunkurēt) – nestabili, neveikli ejot (*hobbling*)

pērnaji – dzimuši pagājušā gadā (*born last year*)

telēniņi (nom. telēniņš) – mazi teļi (*calves*)

nepaklupa (nenot. nepaklupt) – nenokrita (*did not trip*)

aizsūrstēja (nenot. aizsūrstēt) – iesāpējās (*smarted, was sore*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Ko opis sameklē *aifonā*?
2. Ko opis rūpīgi vēro, kamēr viņi ar Robertu brauc uz Vecpiebalgu?
3. Kas ir Madernieki, Ezerskanuļi, Gaidas un Bučas?
4. Vai tavai mājai ir īpašs vārds? Varbūt tavas ģimenes automašīnai ir?
5. Ieraksti trūkstošo informāciju!
Vecajam _____ ir 90 gadu. Ziemā, kad nav jāiet pie _____ ,
vecais _____ iet ap galdu 50 reižu.
6. Kāpēc vecais Jānis iet ap galdu tik daudz reižu?
7. Ko tu domā par teicienu „Ja tu esi dzīvs, tad tev ir jākustas”?
8. Vai vecais Jānis baidās no zagļiem?
9. Ko nozīmē frāze *abi vīri sarokojās*?
10. Ko opis izlūdzās no vecā vīra?
11. Vai vīrs iedeva šī vai pagājušā gada medu?
12. Kas ir šūnu medus? Vai esi to kādreiz ēdis?
13. Kas ir *Dieva putniņš*?
14. Ieraksti *YouTube Rītiņš un bites. Kas var būt labāks par šo?* un noskaties līdz 14.10 minūtei! Atbildi uz jautājumiem!
 - a) Cik ilgi dzīvo bite?
 - b) Kas ir bitenieks?
 - c) Kāpēc, ejot pie bitēm, jālieto dūmi?
 - d) Ko bites dara ar nektāru un putekšņiem?
 - e) Kas ir peri?
 - f) Ko dara ar atvākojamo dakšu?
 - g) Kā no šūnām dabū ārā medu?
15. Atrodi internetā, kas ir propoliss un bišu maize. Vai tu tos gribētu pagatavot?
16. Vai Robertam patīk lasīt grāmatas?

17. „Roberts notiesājis maizes riku”. Ko tas nozīmē:
 - a) Roberts sadusmojās uz maizi;
 - b) Roberts apēdis maizes šķēli;
 - c) Roberts nometis zemē maizīti;
 - d) Robertam negaršo maize.
18. Kā lapsa pievīla lāci?
19. Opis pasaka slavenu Vinnija Pūka teicienu „Ar bitēm nekad neko nevar zināt...”.
Kā to saprast?
20. Kas notiek ar biti, kad tā ir kādam iedzēlusi? Kur paliek dzelonis?
21. Kas katrai bitei ir uz vēdera?
22. Kā sauc bišu māju kokā un mājiņas, kas nav kokā?
23. Cik bišu dzīvo vienā stropā?
24. Izstāsti, ko dara:
 - a) bišu māte;
 - b) bišu mātes pavadones;
 - c) durvju sargi;
 - d) bišu friziere;
 - e) bišu bērniņi.
25. Cik tālu bite var aizlidot?
26. Cik ziedu bitei jāaplido un cik ilgi, lai savāktu vienu ēdamkaroti medus?
27. Vai tu gribētu būt bite? Kāpēc?
28. Izdomā mīklu par medu vai bitēm!
29. Ko jaunu par bitēm tu uzzināji šajā nodaļā?

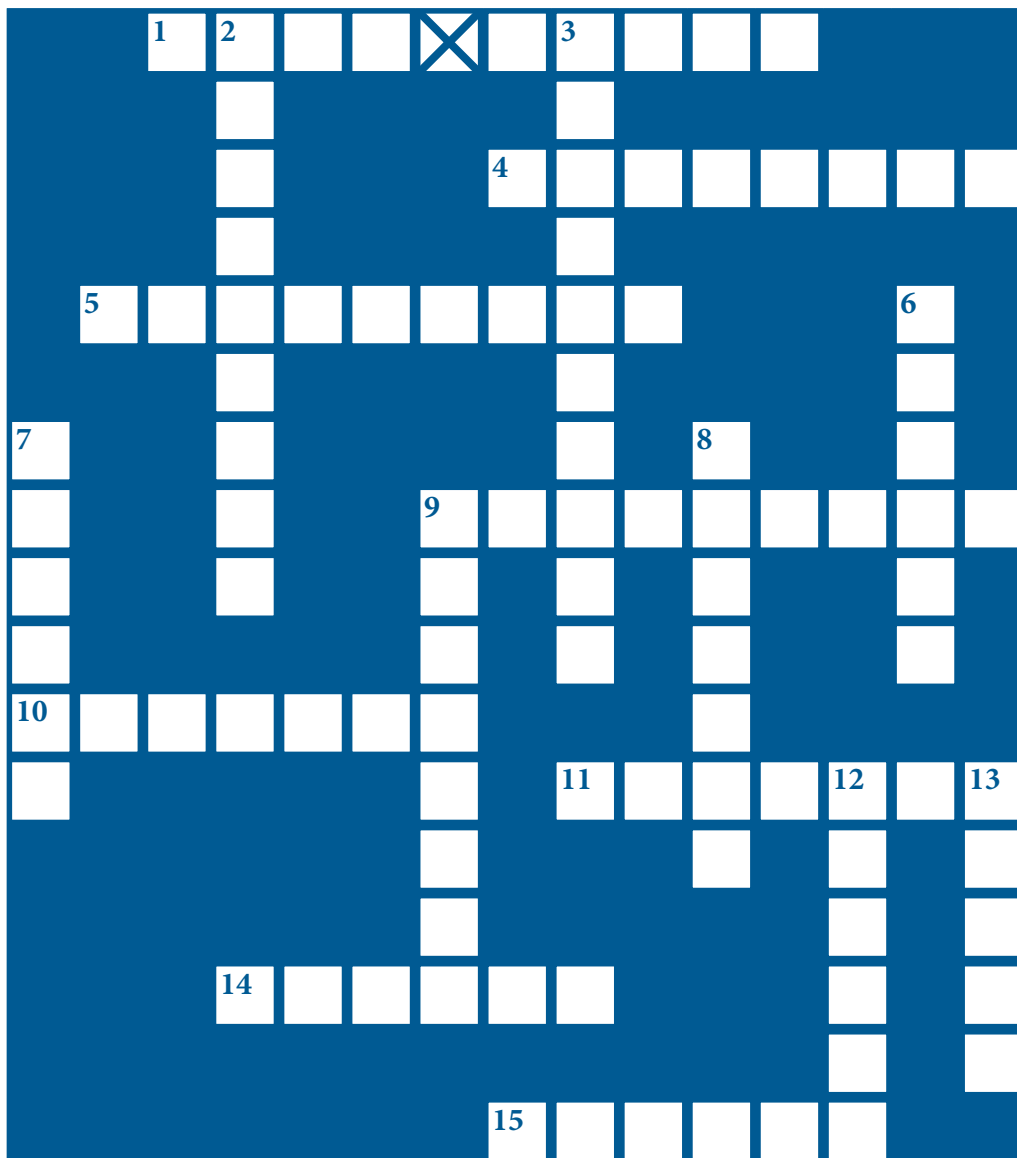
30. Mini krustvārdu mīklu!

Horizontāli

- 1. Pārstrādāti ziedputekšņi (divi vārdi)
- 4. Bites dzeļamā daļa
- 5. Neapstājas
- 9. Bišu lime
- 10. Pagājušais gads
- 11. Baidīt
- 14. Uzsmērē
- 15. Pilns ar spēku un enerģiju

Vertikāli

- 2. Iesprūst, ieķeras
- 3. Satraucoši, interesanti
- 6. Stumj (ar pirkstu, kociņu vai citu rīku)
- 7. Īpaša mājiņa, kas ierikota bitēm
- 8. Tās, kas kož
- 9. Muļķības
- 12. Caurums kokā
- 13. Ar nolūku

19. NODAĻA

Cizik!

(116.–119. lpp.)

VĀRDNĪCA

paieties (nenot. paiet) – noiet (*to walk*)

sapīcis (nenot. sapīkt) – nelaimīgs, dusmīgs (*grumpy, annoyed*)

iesitis plīķi (nenot. iesist plīķi) – iesitis pa seju (*slapped in the face*)

plēsdamies (nenot. plēsties) – kaudamies (*fighting, brawling*)

bezmaz – gandrīz (*almost, nearly*)

pusteciņus – gandrīz vai skrienot, ātri sīkiem soliņiem soļojot (*almost at a run*)

švitina (nenot. švitināt) – kustas (*to swish*)

propagandēšanai (nom. propagandēšana) – reklamēšanai, informācijas izplatīšanai (*popularisation*)

ornitologi (nom. ornitologs) – putnu pētnieki (*bird watchers*)

tekalē (nenot. tekalēt) – skraida (*to flutter about*)

niedrājos (nom. niedrājs) – niedrēs (*reeds*)

žiglas (adj. žigls) – ātras (*agile, quick*)

izšķīlies (nenot. izšķīlties) – izlīdis no olas (*hatched*)

ieraugām (nenot. ieraudzīt) – redzam (*to notice, sight*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Savieno vārdus un frāzes, kas saskan:

Latvijas nacionālais putns	cizik
ezeri Vidzemē	„Cielavas”
viesu nama nosaukums	baltā cielava
cielavas dziesmas skaņa	Inesis un Alauksts

2. Izsvītro vārdus, kas neiederas sarakstā!

Latvijas putni: zīlītes, žubītes, papagaiļi, zvirbuļi, vālodzes, kukaburas, žagatas, pūces, kakadū, pupuķi.

3. Kāda gādīga īpašība piemīt cielavai?

4. Cik Latvijā ir putnu sugu:

- a) apmēram 5 sugas;
- b) vairāk nekā 50 sugu;
- c) aptuveni 530 sugu;
- d) vairāk nekā 320 sugu.

5. Apmēram 100 putnu sugu Latvijā ligzdo. Citi dodas ligzdot uz tālām zemēm, bet Latvijā tikai ciemojas. Kā sauc šos putnus, kas aizlido, un kāpēc viņi aizlido?

6. Uzzīmē, kā putni lido prom uz tālām zemēm!

20. NODAĻA

Mīl... nemīl...

(120.–125. lpp.)

VĀRDNĪCA

ziķeris *sar.* – veikls, apķērīgs zēns (*smart young lad*)

atsveicinājušies (nenot. atsveicināties) – atvadījušies (*said farewell, goodbye*)

novelcene *sar.* – uzlīme (*sticker*)

staigns – purvainš (*boggy, swampy*)

meldriem (nom. meldrs) – zālēm, kas aug ūdenī (*clubrushes*)

izdīktu (nenot. izdīkt) – izlūgtos (*to scrounge*)

mitrs – mazliet slapjš (*moist*)

palodzes (nom. palodze) – vietas zem loga (*window sill*)

stumbriem (nom. stumbrs) – koka centrālajām daļām, kas balsta augs ziedus, lapas un augļus (*trunk*)

izplatības (nom. izplatība) – biežuma (*distribution*)

nenojauzdamas (nenot. nenojaust) – nezinot (*unknowingly*)

apputeksnēta (nenot. apputeksnēt) – ar ziedputekšņiem apklāta (*pollinated*)

šausmeņu stāstiņš – stāsts par spokiem un citiem briesmoņiem (*horror story*)

noskurinās (nenot. noskurināties) – drebinās (*to shrug off*)

pabradātu (nenot. pabradāt) – pastaigātu pa mitru vietu (*would wade*)

šķelmīgi (adj. šķelmīgs) – labsirdīgi viltīgi (*impishly, playfully*)

nobrucina (nenot. nobrucināt) – pārvelk pāri (*to fray*)

nospriež (nenot. nospriest) – izlemj, izdomā (*to decide*)

brienot (nenot. brist) – lēnām staigājot (caur) (*wading, walking*)

nokaunējusies (nenot. nokaunēties) – jūt kaunu (*feels ashamed*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Par ko opis lepojas?
2. Kas ir ciskudrillis:
 - a) ātra latviešu tautas deja;
 - b) vecmodīgs gludeklis;
 - c) sporta veids;
 - d) velosipēds.
3. Izskaidro, pa kuru ceļa pusi jābrauc ar velosipēdu?
4. Pastāsti, ko tu uzzināji par peldošo ezerriekstu. Meklē internetā, kā tas izskatās!
5. Kāpēc opja brālis visas puķes sauc par flokšiem?
6. Opis stāsta, ka ir tādi augi, kas pārtiek no gaļas. Kā viņi gaļu *apēd*?
7. Par ko ir opja stāstītais šausmeņu stāsts:
 - a) par puķi un lapseni – puķe apēd lapseni;
 - b) par to, kā laupītāji ievilina savus upurus puķēs un tos tur nonāvē;
 - c) par puķēm, kas aug kapsētā;
 - d) par indīgām puķēm, kuras ar savu smaržu nonāvē cilvēku.
8. Izdomā šausmeņu stāstu par puķēm!
9. Vai esi kādreiz spēlējis spēli ar smilgām – gailītis vai vistiņa? Ja ne, atrodi dārzā smilgas un izmēģini!
10. Kura ir Latvijas nacionālā puķe:
 - a) rudzupuķe;
 - b) neaizmirstulīte;
 - c) sarkanā magone;
 - d) pīpene.
11. Atrodi internetā, kā katra puķe izskatās. Uzzīmē un izkrāso tās ar krāsu zīmuļiem!
12. Izstāsti, kāpēc teikā Dievs puķei devis vārdu *neaizmirstule*.

21. NODAĻA

Dvīņumāsas

(126.–129. lpp.)

VĀRDNĪCA

šķirējtiesu (nom. šķirējtiesa) – tiesu, kur izšķir strīdus (*court of arbitration*)

pamatlicēju (nom. pamatlicējs) – aizsācēju (*founder*)

prāvu (adj. prāvs) – palielu (*fairly large*)

lingu (nom. linga) – ieroci, ar ko mest akmeņus (*sling*)

izšļakstījusies (nenot. izšļakstīties) – pārlījusi pāri malai, izlijusi (*to spill over*)

signalizāciju (nom. signalizācija) – trauksmes skaņu (*alarm*)

ieraušas (nenot. ierausties) – iekārtojas (*to settle, climb into*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Opis ar Robertu caur Smiltēni dodas uz igauņu pusi. Viņi brauc uz:
 - a) ziemeļiem;
 - b) dienvidiem;
 - c) austrumiem;
 - d) rietumiem.
2. Kas ir Iveta, un kā viņa palīdz opim un Robertam?
3. Kas ir Valga un Valka:
 - a) Valga ir tā pati Valka, tikai daļa pilsētas atrodas Igaunijā;
 - b) Valka kādreiz vēsturiski saucās Valga;
 - c) Valka un Valga ir divas pilsētas, katra savā Latvijas nostūrī;
 - d) Valka ir Igaunijā, Valga ir Latvijā.
4. Noskaties *YouTube* videoierakstu **Valga–Valka!** Tajā vari dzirdēt, kā runā katrā no pilsētām. Vai Tev šķiet, ka abas valodas līdzīgas?
5. Kāpēc teikā par Putraskalnu karošana apstājās?
6. Kas ir patriots? Kā opis to skaidro?
7. Kā cēlies Valkas nosaukums?

22. NODAĻA

Ādam, kas ir tava sieva?

(130.–131. lpp.)

VĀRDNĪCA

tandēms – divatā, pāris (*tandem, duo*)

nakšnotājus (nom. nakšnotājs) – tos, kas pavada nakti (*those who stay overnight*)

sagrūstījušies (nenot. sagrūstīties) – sabīdījušies (*come together*)

leņķī (nom. leņķis) – figūrā, ko veido divi stari (*angle*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Ko tu no grāmatas uzzināji par Mazsalacu:
 - a) tā atrodas septiņu ceļu krustpunktā;
 - b) tā atrodas Ziemeļvidzemē;
 - c) tā lepojas ar Salacas upi;
 - d) tā lepojas ar Skaņokalnu;
 - e) viss iepriekšminētais.
2. Vai Skaņaiskalns ir kalns?
3. Kas jāsauc Skaņākalnā, lai dzirdētu neparastu atbalsi?
4. Kā skan atbalss?
5. Vai zini vēl kādus saucienus, kas labi skan, lai būtu interesanta atbalss?
6. Ko vēl var apskatīt Mazsalacā?
7. Aplūko *YouTube* videoierakstu **World Snow Day Mazsalacas Vidusskola 2016!** Kādas nodarbības bērni izbauda šīnī dienā?

23. NODAĻA

Vīciņu vīciņiem

(132.–139. lpp.)

VĀRDNĪCA

izslējušās (nenot. izslieties) – lepni stāvošas (*straightened up*)

majestātiskās (adj. majestātisks) – varenās (*majestic, grand*)

rūsganām (adj. rūsgans) – sarkanīgi brūnām (*ginger, russet*)

atsegumu (nom. atsegums) – klints redzamo daļu (*rock formation visible on the surface*)

plakaniska (adj. plakanisks) – plakana, taisna (*flat*)

izciļņi (nom. izcilnis) – izliekumi (*protuberance*)

vizuļus (nom. vizulis) – sīkas, spīdošas daļiņas, plankumi ūdenī (*shimmering spots*)

žilbst (nenot. žilbt) – nevar neko redzēt (parasti no spožas gaismas) (*to be dazzled*)

ņirboņā (nom. ņirboņa) – vizuļošanā (*sparkling*)

samiedzis (nenot. samiegt) – aizspiedis acis (*to squint*)

šķirbiņās sar. (nom. šķirbiņa) – aizver acis, atstājot mazu spraugu (*gaps, slits*)

draiskiem (adj. draisks) – kustīgiem, jautriem (*playful*)

ieritinājušās (nenot. ieritināties) – ērti iekārtojušās (*settled in*)

tenku vācele – baumu izplatītāja (*gossip*)

uzšļāca (nenot. uzšļākt) – uzšļakstīja (*splashed*)

šalti (nom. šalts) – uzliets ūdens (*spray, shower*)

šķendējās (nenot. šķendēties) – sūdzējās (*to complain, fuss*)

lielmāte – kundze (*matriarch*)

negantāka (adj. negants) – vēl nejaukāka (*more fierce*)

valdies (nenot. valdīties) – uzvedies labi (*control yourself*)

sakāvies (nenot. sakauties) – kāvies, ar kādu cīnijies (*had a fight with*)

brāza (nenot. brāzt) – nesās (*galloped*)

mest cilpu – skriet pusapli uz vienu pusi, pēc tam uz citu (*run in a loop*)

aulekšiem – ātri skrienot (*to gallop*)

cinīša (nom. cinītis) – zāles uzcilņa (*mound*)

skubināma (nenot. skubināt) – steidzināma (*urging, spurring on*)

šķīda (nenot. šķīst) – izjuka (*fell to pieces*)

nebija vaļas – nebija laika (*time*)

perēklīti (nom. perēklītis) – ligzdu (*nest*)

noplaukšķināja (nenot. noplaukšķināt) – vicināja (*beat (wings)*)

šļakatas (nom. šļakata) – šļaksti, ūdens šalts (*spray, splash*)

lempīgi – neveikli (*clumsily, awkwardly*)

noblisināja sar. (nenot. noblisināt) – mirkšķināja (*blinked (one's eyes)*)

nograndā (nenot. nograndēt) – radīt stipru, dobru trokšņu virkni (*to rumble, roll*)

grauzties – jaukt, brucināt (*to gnaw, nibble*)

slējās (nenot. slieties) – taisni stāvēja (*tower*)

patveries (nenot. patverties) – meklē patvērumu, drošu vietu (*find shelter*)

uzdrīkstējusies (nenot. uzdrīkstēties) – riskējusi (*dared, risked*)

sprakšķēja (nenot. sprakšķēt) – ar sprāgstošu troksni (*crackled, sputtered*)

aizkususi (nenot. aizkust) – nogurusi (*tired*)

sprukās (nom. tikai dsk. sprukas) – grūtā situācijā, no kuras grūti izklūt (*in a tight corner*)

paslējās (nenot. paslieties) – pacēlās (*rose*)

sēklis – sekla vieta ūdenī (*sandbank*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Kurš no šiem faktiem par Ērgļu klintīm nav pareizs:
 - a) Ērgļu klintis kādreiz saucās Ērģeļu klintis;
 - b) Ērgļu klinšu veidošanās saistīta ar pazemes ūdeņiem;
 - c) gar Ērgļu klintīm tek Daugava;
 - d) Ērgļu klintis atrodas Vidzemē.
2. Kurš no šiem faktiem par Gauju ir pareizs:
 - a) taisnā līnijā Gauja no iztekas līdz ietekai ir tikai 50 km gara;
 - b) Gauja ir Latvijas garākā upe;
 - c) Gauja ir taisna, bez likumiem;
 - d) Gauja plūst gan pa Latviju, gan citām valstīm.
3. Kāpēc teikā par upju veidošanos Daugavai palaimējās?
4. Kas notika starp lapsu un Gauju?
5. Kāpēc zaķis un irbe gribēja, lai Gauja ķer lapsu?
6. „Un atkal lapsa meta likumu, Gauja – likumu; lapsa meta cilpu – Gauja cilpu; lapsa lēkšiem – Gauja aulekšiem” – kāpēc šis teikums atkārtojas teikā par Gauju?
7. Kā radās Gūtmaņa ala Siguldā?
8. Kā Tev šķiet – kāpēc teikā par Gauju galvenā varone bija lapsa?
9. Izvēlies un uzzīmē zīmējumu:
 - a) kā lapsa likumo,
 - b) kā lapsa graužas kalnā un klintīs;
 - c) kā lapsa rokas zemē pie Gūtmaņa alas.
10. Aplūko *YouTube* videoierakstu **Aktīvā atpūta Gaujas Nacionālajā parkā!** Kādas nodarbības tu gribētu pamēģināt no tām, ko redzēji? Kāpēc?

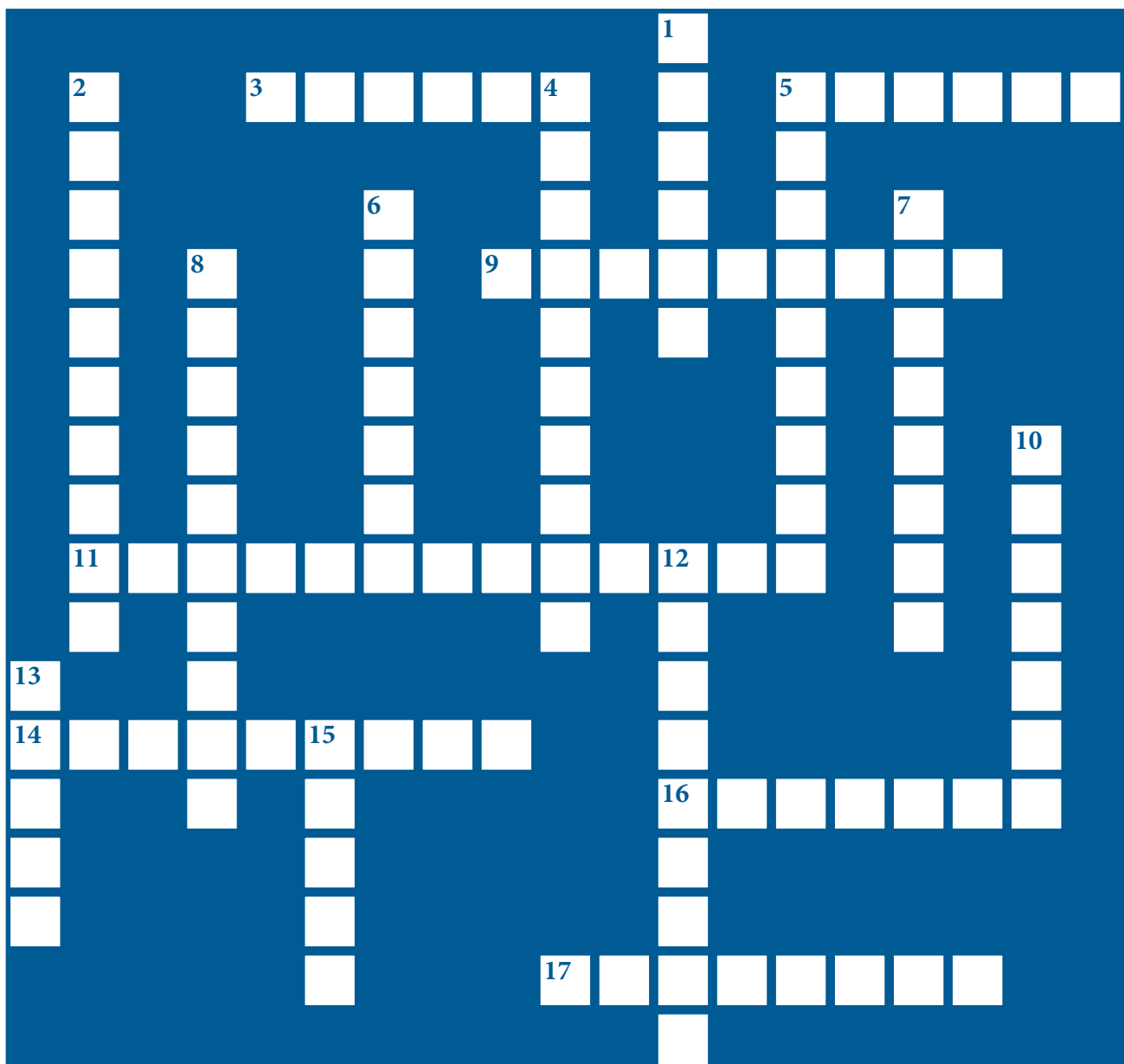
11. Mini krustvārdu mīklu!

Horizontāli

- 3. Stāvēja taisni
- 5. Sīkas, spīdošas daļiņas
- 9. Aizspiedis acis
- 11. Ērti iekārtojušās
- 14. Ātri skrienot
- 16. Kustīgs, jautrs
- 17. Rēkdama

Vertikāli

- 1. Sekla vieta ūdenī
- 2. Ligzda
- 4. Ar sprāgstošu troksni
- 5. Savaldīt sevi
- 6. Neveikli
- 7. Kundze
- 8. Meklēt patvērumu
- 10. Sarkanīgi brūns
- 12. Sūdzējās
- 13. Uzliets ūdens
- 15. Izjuka

24. NODAĻA

Visi dzied!

(140.–143. lpp.)

VĀRDNĪCA

glāsta (nenot. glāstīt) – mīlīgi aiztiek, paijā (*stroke, caress*)

miedzīgāks (adj. miedzīgs) – vēl vairāk nāk miegs (*sleepy*)

apvelties – apgriezties (*to roll over*)

ierušināties – apsegties (*to cover oneself up*)

raupjā (adj. raupjš) – asā, sastrādātā (*rough*)

spuraino (adj. spurains) – nesaķemmēto (*messy*)

pudurīti (nom. pudurītis) – matus (*clump, cluster*)

sapucējušies (nenot. sapucēties) – skaisti saģērbusies (*dressed up*)

krāšņos (adj. krāšņs) – krāsainos, skaistos (*colourful*)

nedauzīsimies (nenot. nedauzīties) – neākstīsimies (*not muck up*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Kāpēc visi Cēsis ir īpaši saģērbusies un smaidīgi?
2. Kāpēc opis domā, ka Dziesmu svētki ir mūsu tautas lielākie svētki?
3. Cik bieži notiek lielie Dziesmu un deju svētki:
 - a) ik pa 3 gadiem;
 - b) katru gadu;
 - c) ik pa 5 gadiem;
 - d) ik pa 10 gadiem.
4. 40 000 dalībnieku piedalās Dziesmu svētkos – tik daudz, cik dzīvo vienā Latvijas pilsētā, piemēram, Rēzeknē vai Valmierā. Vai esi bijis pasākumā, kur ir tik daudz skatītāju?
5. Kas notiek Dziesmu svētku gājienā?
6. Vai Robertam labāk patīk dziedāt vai dejot?
7. Ko skolotāja Roberta deju kolektīvam ir apsolijsi?
8. Ar ko, pēc opja domām, latvieši var lepoties?
9. Vai esi kādreiz bijis Dziesmu svētkos Latvijā vai ārpus Latvijas? Ja esi bijis, ko atceries?
10. Aplūko *YouTube* videoierakstu **Latvian Nationwide Song and Dance Celebration!** Kas tev tur vislabāk patika?

25. NODAĻA

Slepenais bunkurs

(144.–145. lpp.)

VĀRDNĪCA

neiespēt – nepaspēt izdarīt (*not have the time to*)

bunkuru (nom. bunkurs) – slepenu vietu zem zemes (*bunker*)

štābiņš – galvenā vieta, no kuras dod rīkojumus (*headquarters*)

slēpnis – slepena slēpšanās vieta (*ambush*)

autonomu (adj. autonomi) – neatkarīgu (*independent, autonomous*)

kondicionēšanas (nom. kondicionēšana) – gaisa dzesēšanas (*air conditioning*)

skābekļa (nom. skābeklis) – ķīmiskais elements (simbols O) (*oxygen*)

kanalizācijas (nom. kanalizācija) – caurules, pa kurām aiztek notekūdeņi (*sewerage*)

iekārtas (nom. iekārta) – sistēmas (*systems*)

zemūdenes (nom. zemūdene) – kuģa veids, kas ilgstoši spēj peldēt zem ūdens (*submarine*)

dienestiem (nom. dienests) – pakalpojuma sniedzējiem (*service*)

atribūtiķu (nom. atribūtiķa) – simboliku (*symbols, signs*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Opis stāsta Robertam par slepeno bunkuru. Kur tas atrodas, un cik tālu zem zemes tas izbūvēts?
2. Līgatnē arī atrodas:
 - a) dabas takas, kur var redzēt Latvijas meža dzīvniekus;
 - b) zooloģiskais dārzs;
 - c) dabas muzejs, kur var redzēt izbāztus dzīvniekus;
 - d) mežs, kurā drīkst medīt meža dzīvniekus.
3. Aplūko *YouTube* videoierakstu **JUNO VIDEO Kas patiesībā notika padomju bunkuros?** Kāpēc bunkurs tika izbūvēts? Kad tas tika būvēts?

26. NODAĻA

Ceļā ar spieķi

(146.–153. lpp.)

VĀRDNĪCA

- spieķu** (nom. spieķis) – koku, ko izmanto atbalstam ejot (*walking stick, cane*)
- lazdas** (nom. lazda) – koka, kam aug lazdu rieksti (*hazelnut tree*)
- nūja** – koka spieķis (*stick*)
- kņazs** – dižciltīgā tituls (*grand duke, prince*)
- piepelnīties** – pelnīt papildu naudu (*earn extra money*)
- darinātāju** (nom. darinātājs) – amatnieku (*craftsman*)
- dzimtas** (nom. dzimta) – plašākas ģimenes (*of a family, kin*)
- uzmaukt** – uzlikt (*to put on*)
- sutina** (nenot. sutināt) – tvaikos karsē (*to steam*)
- sautējums** – lēni nelielā šķidrumā vārīts ēdiens (*stew, casserole*)
- berzē** (nenot. berzēt) – rīvē (*to rub*)
- zvārodamies** (nenot. zvāroties) – šūpodamies (*swinging, swaying*)
- izvizinātos** (nenot. izvizināties) – izbraukātos (*to go for a ride*)
- serpentīnceļu** (nom. serpentīnceļš) – līkloču ceļu (*zig-zag road*)
- dežurējis** (nenot. dežurēt) – izpildījis pienākumus noteiktā laikā un vietā (*has been on duty*)
- meistars** – amata speciālists (*expert, craftsman*)
- grebšanas** (nom. grebšana) – ar asu priekšmetu iegriezt, ieskrāpēt (*carving, whittling*)
- laureāta** (nom. laureāts) – uzvarētāja (*winner*)
- dziedinošs** (nenot. dziedināt) – ārstējošs (*healing*)
- sirdzējiem** (nom. sirdzējs) – slimniekiem (*sick persons*)
- zeperi** sar. (nom. zeperis) – palaidņi (*rascal, brat*)
- aculiecinieki** (nom. aculiecinieks) – tie, kas bijuši klāt notikuma vietā un redzējuši, kas noticis (*eye-witness*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Opis par Siguldu saka: „Tā ir viena no vecākajām tūrisma vietām Latvijā.” Kādas vēl Latvijas tūrisma vietas tu vari nosaukt?
2. „Bet Sigulda ir tik mainīga,” saka opis. Ko viņš ar to domā:
 - a) tur vienmēr tiek būvētas jaunas ēkas;
 - b) tur var baudīt atšķirīgus dabas skatus katrā gadalaikā;
 - c) Siguldā mainās iedzīvotāji – arvien ierodas jauni un citi brauc projām;
 - d) Siguldā mainās tūrisma objekti – vienmēr ir kas jauns, ko apskatīt;
 - e) gan **b**, gan **d** ir pareizā atbilde.
3. Pa Siguldas meža takām vieglāk staigāt, ja izmanto:
 - a) kūju;
 - b) spieķi;
 - c) nūju;
 - d) bozi;
 - e) visus iepriekšminētos priekšmetus.
4. Opis saka: „Palidosim ar tramvaju!” Kā tas iespējams?
5. Ko var redzēt no funikulera?
6. Cik cilvēku katru gadu apmeklē Gūtmaņalu:
 - a) 30 000;
 - b) 500 000;
 - c) 1,5 miljoni;
 - d) 10 000.
7. Gūtmaņala ir visnenākais tūrisma objekts Latvijā. Kas par to liecina?
8. Gūtmaņalā tek avots ar dziedinošu spēku. Kā tu to saproti?
9. Vai opis ar Robertu ieskrāpē savus vārdus alas sienā? Kāpēc?
10. Turaida lībiešu valodā nozīmē *Dieva dārzs*. Kāpēc, tavuprāt, tāds nosaukums?
11. Aplūko *YouTube* videoierakstu **Sigulda/Rudens/Autumn 2017!** Kādas dabas ainavas tur redzamas? Kādas ēkas?

27. NODAĻA

www.dainuskapis.lv

(154.–159. lpp.)

VĀRDNĪCA

kājotāju (nom. kājotājs) – to, kas ceļo kājām (*hiker*)

dungā (nenot. dungāt) – dungo, dzied pie sevis (*hum (to oneself)*)

brikšņiem (nom. tikai dsk. brikšņi) – biezs, pāraudzis krūmājs (*scrub, undergrowth*)

lielākoties – galvenokārt (*mainly*)

vērdamies (nenot. vērties) – skatīdamies (*gazing*)

pagaist – pazūd (*to disappear*)

aizraujošs – saistošs, interesants (*fascinating, thrilling*)

sērdienīti (nom. sērdienīte) – bārenīti; bērnu, kuram abi vecāki miruši (*orphan*)

jēga – nozīme (*sense*)

haosā (nom. haoss) – nekārtībā (*chaos, mess*)

papirosu (nom. papiross) – cigareti (*cigarette*)

nepieciešamība – vajadzība (*necessity, essential*)

ietilpst (nenot. ietilpt) – ir daļa no kā lielāka (*a part of*)

izcilības (nom. izcilība) – atzinības (*excellence, distinction*)

nodalījumi (nom. nodalījums) – daļas (*compartments*)

atvilktņem (nom. atvilktne) – izvelkamām mēbeles daļām (*drawers*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Kas bija Jelgavkalns, un kā to sauc tagad?
2. Kas tur atrodas?
3. Ko Dainu kalnā godina:
 - a) Krišjāni Valdemāru;
 - b) Krišjāni Baronu;
 - c) Kārli Ulmani;
 - d) Induli Ranku.
4. Kāda saistība Dainu kalnam ar tautas atmodu 1988. gadā?
5. Nosauc trīs skulptūras, kas atrodas Dainu kalnā! Ko tēlnieks (skulptūru veidotājs) vēlējies, lai apmeklētāji ieraudzītu?
6. Kas notiktu, ja nomirtu tie, kas zina tautasdziesmas, un tās nebūtu pierakstītas?
7. Ko Krišjānis Barons pirms 150 gadiem izdarīja?
8. Kur Krišjānis Barons lika tautasdziesmas, kas viņam tika iesūtītas?
9. Cik gadu Krišjānis Barons vāca un kārtoja tautasdziesmas:
 - a) 10;
 - b) 20;
 - c) 30;
 - d) 60.
10. Kādu risinājumu Krišjānis Barons atrada, lai sakārtotu tūkstošiem tautasdziesmu, kuras viņam atsūtīja pa pastu?
11. Kā vēl Krišjānis Barons tiek saukts:
 - a) Barona paps;
 - b) Dainu tēvs;
 - c) profesors Barons;
 - d) tēvocis Barons.

28. NODAĻA

Divu minūšu lidojums

(160.–163. lpp.)

VĀRDNĪCA

uzmeistarot – uzbūvēt (*to build, construct*)

ierīce – mehānisms, iekārta (*device, equipment*)

raupjo (adj. raupjš) – aso, nevienādo (*rough, uneven*)

sazēlušo (nenot. sazelt) – pamatīgi saaugušo (*spreading, rampant*)

samānu (nenot. samānīt) – sameloju (*to deceive, trick*)

laputis (nom. laputs) – mazi kukaiņi, kas izsūc sulu no stādiem (*greenflies, aphids*)

sakarībai (nom. sakarība) – saistībai (*connection*)

dūna – mīksta putna spalva (*down*)

trīsuļo (nenot. trīsuļot) – plivinās (*flutter*)

turbīna – ierīce, kas pārveido vēja kinētisko enerģiju mehāniskajā enerģijā (*turbine*)

plūsmas (nom. plūsma) – straumes (*flows, streams*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Kāpēc cilvēki nevar lidot kā putni? Ko par to saka opis?
2. Kas izgudroja vēja tuneli?
3. Kad un kur *Aerodium* pirmoreiz pārsteidza pasauli?
4. Kādu kukainīti Roberts un opis atrada?
5. Kādu pantiņu Roberts noskaita kukainītim? Ko kukainītis dara?
6. Kādu labu darbiņu paveic šis kukainītis?
7. Ko opis atrod zālē ap koka stumbru:
 - a) bizbizmārīti;
 - b) vēja tuneli;
 - c) turku pupu;
 - d) putna spalvu.
8. Aplūko *YouTube* videoierakstu **Customer experience at AERODIUM Sigulda wind tunnel!** Vai tev patiktu šāds piedzīvojums? Kāpēc?

29. NODAĻA

Lāča spēks

(164.–167. lpp.)

VĀRDNĪCA

vēsta (nenot. vēstīt) – stāsta (*states*)

apveltīts (nenot. apveltīt) – apdāvināts (*endowed with*)

atsvabinājis (nenot. atsvabināt) – atbrīvojis (*freed*)

mošķiem (nom. mošķis) – ļauniem gariem, spokiem (*goblins, evil spirits*)

draudēja (nenot. draudēt) – centās ietekmēt, solot nodarīt ko ļaunu (*threaten*)

sakampušies (nenot. sakampties) – satvēruši viens otru (*gripped*)

lauzties – cīkstēties (*wrestle*)

krēslai (nom. krēsla) – sākoties tumsai (*twilight*)

dzelmei (nom. dzelme) – dziļai vietai ūdenstilpnē (*the deep*)

drosmes (nom. drosme) – spējas pārvarēt bailes (*courage, boldness*)

ordenis – goda zīme (*award*)

kavalierim (nom. kavalieris) – tam, kam piešķirts ordenis (*bearer of an order*)

pārspēks – stiprāks un varenāks (*upper hand*)

lupatu lēveros – gabalu gabalos (*smithereens, little pieces*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Kur opis grib doties 11. novembra vakarā?
2. Ar ko Lāčplēsis cīnījās:
 - a) raganas dēlu;
 - b) velna māti;
 - c) mošķiem un briesmoņiem;
 - d) Līkcepuri.
3. Kas notika ar Lāčplēsi un viņa pretinieku pēc lielās cīņas?
4. Roberts jautā opim, vai Lāčplēša diena ir Lāčplēša vārda vai dzimšanas diena. Ko atbild opis?
5. Kādus pasākumus Latvijā riko Lāčplēša dienā?
6. Kurā gadā notika uzvara pār Bermonta armiju? Ko latviešu puisi un vīri paveica?

30. NODAĻA

Dzimšanas diena

(168.–173. lpp.)

VĀRDNĪCA

reglaments – noteikumi, kas nosaka tiesības un pienākumus (*regulation*)

balsstiesības – tiesības lemt (*right to vote*)

dīkšanu (nom. dīkšana) – sūdzēšanos (*whining, complaining*)

laikapstākļu (nom. tikai dsk. laikapstākļi) – atmosfēras stāvoklis noteiktā laika posmā (*weather conditions*)

kapuci (nom. kapuce) – apģērba daļu, ar ko var apsegt galvu (*hood*)

lēkšķēm (nom. lēkšķe) – lielām, slapjām sniega pārslām (*clumps of snow*)

sliekšņa (nom. slieksnis) – vieta durvīs starp iekšpusi un ārpusi (*threshold*)

samirkuši (nenot. samirkt) – pilnīgi slapji (*drenched, soaked*)

pamiers – īslaicīgi apstādināta karadarbība (*ceasefire, truce*)

ciļņos (nom. cilnis) – tēlnieciskā veidojumā uz plaknes (*relief, contour*)

sašķēlusi (nenot. sašķelt) – sadalījusi (*split, divided*)

vienprātības (nom. vienprātība) – vienošanās, konsensa (*consensus, agreement*)

ķīviņi (nom. ķīviņš) – strīdi (*quarrels*)

naidojas (nenot. naidoties) – ir naidīgās (sliktās) attiecībās (*to be hostile towards*)

delegāciju (nom. delegācija) – grupu, kas pārstāv kādu organizāciju, personu (*delegation*)

kužinās (nenot. kužināties) – rosās, darbojas (*to be active, busy, bustling*)

dziedzerīši (nom. dziedzerītis) – ķermeņa orgāni, kas ražo dažādas vielas (*glands*)

iebužina (nenot. iebužināt) – sajauc, iesmērē (*tousle*)

piekāji (nom. piekāje) – pamatni (*base, foundation*)

nebārsi (nenot. nebārt) – nedusmosies (*won't scold, tell off*)

teiksi (nenot. teikt) – slavēsi (*will praise*)

ņipru (adj. ņiprs) – možu, kustīgu (*lively, nimble*)

ceļtekās (nom. ceļteka) – ceļmallapās; daudzgadīgs lakstaugs, kura lapas lieto bronhīta un plaušu slimību ārstēšanai (*plantain*)

bažu (nom. tikai dsk. bažas) – uztraukuma (*worry*)

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI PAR TEKSTU

1. Kā tu saproti teicienu „Nav sliktu vai labu laikapstākļu, ir piemērots vai nepiemērots apģērbs”?
2. Kāds laiks novembrī ir Latvijā?
3. Kas pie katras mājas plīvo 18. novembrī?
4. Opis saka: „Laiks, kad Latvija ieguva valstisku neatkarību, bija ļoti sarežģīts.” Vai vari pateikt, kāpēc tas bija sarežģīts?
5. Brīvības piemineklis ir Latvijas nacionālās neatkarības simbols. Kāpēc?
6. Kādus tēlus var aplūkot pieminekļa skulptūrās un ciļņos?
7. Pieminekļa centrā ir iekalti trīs vārdi. Kādi tie ir:
 - a) Tēvzemei un brīvībai;
 - b) Tautai ir spēks;
 - c) Cīnāties par tēvzemi;
 - d) Mīlam savu zemi.
8. Kāda bija Latviešu pagaidu nacionālās padomes loma?
9. Kāpēc latvieši devās uz Londonu, lai panāktu piekrišanu Latvijas valsts dibināšanai?
10. Kurā ēkā tika pasludināta Latvijas Republikas neatkarība?
11. Ko Roberts noliek pie Brīvības pieminekļa 18. novembrī? Kāpēc viņa sirsnīga ir satraukta?
12. Aplūko *YouTube* videoierakstu ***Sveiciens mums visiem Latvijas dzimšanas dienā!***
Kādus Latvijas simbolu tu atpazīsti? Vai zini vēl kādus simbolus, ko videoierakstā neredzēji?